

Sanayi üretimi, istihdam verisi ve beklentiler

Türkiye ekonomisi için yakından takip ettiğimiz verilerden birisi de **Sanayi** Üretim Endeksi. Daha önceki yazılarında da belirttiğim üzere **Sanayi**

LEVENT YILMAZ
levent.yilmaz@yenisafak.com.tr

Üretim Endeksi **sanayi** kesiminde meydana gelen gelişmelerin ve uygulanan ekonomi politikalarının, kısa dönemde olumlu veya olumsuz etkilerinin ölçülebilmesi için TÜİK tarafından hesaplanıyor. Veri madencilik ve taşocakçılığı, imalat ile elektrik, gaz, buhar

ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörlerini kapsıyor.

Sanayi Üretim Endeksi'ne ilişkin son dönemdeki aylık bazdaki yavaşlama daha dikkatli olmamız gereken bir döneme işaret ediyor. Zira toplam ihracatımızın %93,6'sı imalat **sanayisinden** geliyor ve ihracat konusu iç talebin daraldığı bir dönemde oldukça önemli.

TÜİK verilerine göre **Sanayi** Üretim Endeksi Ekim ayında yıllık %1,1 artarken aylık bazda %0,4 azaldı. Bu ayki veri ile beraber **Sanayi** Üretim Endeksi aylık bazdaki düşüşünü üst üste dördüncü aya taşımış oldu. Bu gelişme **İSO** nun hesapladığı İmalat PMI verileri ile de uyumlu bir seyre işaret ediyor.

Bu hafta açıklanan bir diğer önemli veri de İlgücü İstatistikleri'ydi. TÜİK'in hesaplamalarına göre mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı %8,5 olarak gerçekleşti. Böylelikle işsizlik 11 yılın en düşük seviyesine gerilemiş oldu. Verinin açıklanmasının hemen ardından söz konusu verinin gerçekliği ile ilgili bazı yorumlar ve ithamlar oldu. Ancak konunun detayına indiğimizde Ekim ayı istihdam tahminlerinin 3. çeyrek büyüme verisi ile uyumlu bir gelişme gösterdiğini ifade edebiliriz. Tabi ki buna deprem bölgesinde devam eden hummalı inşaat faaliyetlerini de eklemek gerekiyor.

Bir diğer önemli bulgu ise Ekim ayında üniversitelerin başlaması ile gençlerin eğitim/öğretime yönelmesi. Buna bir de EYT düzenlemesinin etkilerini ilave edersek işgücüne dahil olmayan nüfustaki artış izah etmek mümkün oluyor. Açıkçası kulaktan dolma bilgilerle TÜİK gibi önemli kurumlarımızın yıpratılmaması gerektiğini yeniden hatırlatmakta fayda var.

Peki gelişmeler bu şekilde iken beklentiler ne yönde? 2024 yılında iç talepteki yavaşlamanın daha da belirginleşeceğini öngörüyoruz. Dış talep koşullarındaki kötü gidişatı da göz önünde bulundurursak önümüzdeki yıl istihdam piyasasının bundan olumsuz etkileneceği aşikar. Ayrıca asgari ücret düzenlemesinin seviyesi de bu bağlamda son derece önemli. Artış oranının bir yandan çalışanları enflasyona ezdirmeyecek diğer yandan da işvereni iş veremez hale getirmeyecek bir seviyede olması gerekiyor.

2024 yılında hem istihdam hem de büyüme tarafında KOBİ'lerin desteklenmesi büyük önem arz ediyor. Türkiye'de üretimin, istihdamın ve ihracatın en önemli kaynağı KOBİ'ler. Ancak KOBİ'lerin finansmana erişimi konusu enflasyonla mücadele kapsamında aksatılmamalı. Yeni yılda tıpkı 2016 yılında olduğu gibi KOBİ'lerin faaliyetlerini belirli bir seviyede sürdürmesi için KGF marifetiyle yeni bir kefalet programını şimdiden tasarlamak gerekiyor.

Merkez Bankası'nın seçici kredi uygulamasının ihracat ve yatırım kredilerine yönelik olması stratejik açıdan önemli ve doğru. Ancak istihdamın yoğunlaştığı KOBİ'lerin sürdürülebilirliğini de göz önünde bulundurmak gerekiyor.

1990 Ertelenen t iki yılın ard

● Son iki yıl içinde yaşanan durgun sürecin, yerini canlanan talebe bırakması büyüme rakamlarına yansdı. 80'lerin sonunda duraklayan sabit sermaye yatırımları da hız kazandı.

1 Ocak

TBMM'de 1782 sayı ile kabul edildi

Turgut Özal'ın 1989 yılında cumhurbaşkanlığına seçilmesi sonrasında Yıldırım Akbulut başbakan, Güneş Taner ise ekonomiden sorumlu devlet bakanı oldu. Taner, 18 yıldır yüksek düzeylerde seyreden enflasyonu yılbaşında açıkladığı Enflasyonu Düşürme Programı ile indirmeyi hedefledi ve 1989 yılında yüzde 67.3 oranında bulunan enflasyonu kısa sürede düşürmek için döviz kurlarındaki artışı sınırlama yolunu seçti. Dolardaki ve diğer dövizlerdeki artış oranı yüzde 23 ile sınırlandırıldı. Taner, "Enflasyon benim şahsi meselem" diyor, toplantılarda enflasyonu yılsonunda yüzde 30'a düşürmediği takdirde istifa edeceğini söylüyordu. İthal mallar düşük fiyatlarla satışa sunuluyor, yurt içinde üretilen malların fiyatları da rekabet nedeniyle artırılamıyordu. Yabancı yatırımcıların 3.5 milyar dolarlık portföy yatırımı yapmaları sayesinde kurlar, hedeflenen düzeye yakın seviyelerde kalmıştı.

Alınan önlemler sonucunda 1990 yılının ilk altı ayının toplam enflasyonu, yüzde 21.4'e kadar gerilemişti. Enflasyonun yılsonunda yüzde 30 olmasa da yüzde 40'a düşürülmesi mümkün görünüyordu. Merkez Bankası'nın uyguladığı "Para Programı" da enflasyonun kontrol altında tutulmasını kolaylaştırmıştı.

2 Ağustos 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesi, enflasyonla ilgili tüm hesapları geçersiz kıldı. "Sıcak para" göçmen kuşlar gibi geldiği yere geri dönünce ve petrol fiyatı artınca kurlar yükseldi. Ekonomi, bu olay ile sermaye hareketlerindeki serbestleşmenin risklerinden biri ile tanışmış oldu.

1 Ocak

Renkli televizyon üretimi 1 milyon adete çıktı.

1 Ocak

62 malda gümrük vergileri indirildi.

13 Ocak

Atatürk Barajı su tutmaya başladı.

16 Ocak

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Rüştü Saracoğlu, yeni bir Para Programı açıkladı. Orta vadeli bir perspektif üzerine kurulan programda, Merkez Bankası'nın parasal programının tüm hedefleri kendi bilançosundan seçilmiş kalemler oluşturdu. Programa göre Merkez Bankası yarattığı paraya sınır getiriyor, enflasyon hedefine koymuyordu. Program ile Merkez Bankası geniş tanımlı parasal büyüklüklerin değil, kurumun bilanço büyüklüğünün denetim altına alınması hedefine yöneldi.

5 Şubat

DİE, yeni enflasyon hesap yöntemini açıkladı. Yeni yöntem, enflasyonu daha düşük gösterdi.

1 Mart

Ortakları arasında Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın oğlu Ahmet Özal'ın da bulunduğu ilk özel TV kanalı Magic Box yayına başladı.

30 Mart

İstanbul Anadolu Yakası Elektrik İşletmesi, Aktaş şirketine devredilerek özelleştirildi.

9 Nisan

Özelleştirme programı kapsamında yurt çapında satışa sunulan Erdemir hisseleri büyük ilgi gördü.

25 Mayıs

Türkiye'nin en yüksek binası, 52 katlı Metropol Kule Mersin'de açıldı.

26 Mayıs

Yalım Erez, TOBB başkanı seçildi.

19 Nisan

Toyota'ya Sabancı Holding ile birlikte Türkiye'de yatırım yapma

izni verildi.

14 Haziran

Edirne-Kınalı otayolunun temeli atıldı.

2 Ağustos

Körfez savaşı başladı

İran ile 10 yılı yaklaşan savaşın ardından Irak Lideri Saddam Hüseyin'in bölgedeki saldırgan tutumunu, 2 Ağustos 1990'da ordusunun Kuveyt'e girmesi, Birinci Körfez Savaşı'nın başlangıcını oluşturdu. Irak'a karşı ABD'nin başını çektiği koalisyon güçleri, Irak'a karşı saldırı başlattı. Bu durum özellikle petrol fiyatlarının hızla yükselmesine yol açtı. Türkiye, 7 Ağustos'ta Irak petrol boru hattını kapattı. 12 Ağustos tarihli TBMM'nin gizli oturumunda, Akbulut Hükümeti'ne Irak'ın Türkiye'ye saldırısı halinde Silahlı Kuvvetleri kullanma ve Irak'a savaş ilan etme yetkisi verildi. Ağır darbe alan Irak, Kuveyt'ten çıkarıldı.

EKONOMİK GÖSTERGELER

Ekonomi canlandı, büyüme % 9.4 oldu

1989'da kambiyo rejiminin serbestleştirilmesinden sonra ekonomiye döviz girişinin artması ve 1988 ile 1989 durgunluk yıllarında ertelenen tüketici talebinin devreye girmesi sayesinde 1990, büyüme yılı oldu. 80'li yılların sonuna doğru duraklayan sabit sermaye yatırımları bir ölçüde canlandı. Bu canlanmada konut inşaatı kadar, makine ve teçhizat alımının da payı vardı. Talebi canlandıran diğer bir etken, ücret ve maaş zamlarının yaygınlaşan eylemler ve grevler sonunda enflasyon oranının üstüne çıkmasıydı. 1980 ile 1988 arasında 12 Eylül 1980 darbesinin etkisiyle düşen gerçek ücretler 1989'daki "Bahar Eylemleri" sonunda artış eğilimine girmişti. 1989'daki

kuraklıktan sonra 1990'da artan yağışlar ile tarımdaki yüzde 7.3'lük üretim artışının da katkısıyla ekonomi 1990'da yüzde 9.4 oranında büyüdü.

İthalatta hızlı artış

Ekonomi yönetiminin kur artış oranının, enflasyon oranının altında tutulması sonucunda ithalat patlaması yaşandı. Yıl içinde ithalat yüzde 41.6 oranında arttı. İhracatta artış oranı yüzde 11.3'te kaldı. 1989 da 4.2 milyar dolar olan dış ticaret açığı 9.4 milyar dolara turmandı. Bu artıştan sonra ticaret açığı 90'lı yıllar boyunca sorun olmaya devam etti.

Enflasyon ılımlı düzeylerde

Kur artış oranlarının düşük tutulması enflasyon oranlarındaki artışın düşük kalmasını sağladı.

Dünyadaki önemli olaylar ve gelişmeler

Doğu ve Batı Almanya birleşti

Gorbacov'un Sovyetler Birliği'nde uygulamaya koyduğu açıklık ve yeniden yapılanma politikaları, etkisini tüm Doğu Bloku ülkelerinde göstermişti. 1989 yılında başlayan bu etkiler, başta Sovyetler Birliği olmak üzere Türk Cumhuriyetleri'nden, Avrupa'daki Doğu Bloku ülkelerine uzanan geniş alanda hissedildi. Romanya'nın komünist Devlet Başkanı Nikolay Çavuşesku ve eşi, askeri müdahale ile devrilerken idam edilirken, Çekoslovakya'da Kadife Devrim ile mevcut yönetim düşürüldü. Doğu Almanya'da da protesto gösterileri başladı ve zamanla hızını artırdı. 1980'lerin ortasından itibaren uygulamaya koyduğu açıklık ve yeniden yapılanma politikaları (Glasnost ve Perestrojka), Komünist Parti'nin ekonomi ve yerel yönetim üzerindeki etkisini azalttı.

Avrupa'nın dönüm noktalarından biri sayılan 1989'da, yıllarca süren mücadelenin ardından Sovyet rejimi yerini demokratik hükümetlere bıraktı.

Berlin Duvarı'nın yıkılması da, tarihi sürecin simgeleyen olayı oldu. Yaşanan gelişmelerle birlikte Doğu Almanya vatandaşlarından Batı Almanya'ya geçebilmek için Prag, Varşova ve Budapeşte'deki Alman büyükelçiliklerine başvurular arttı. Gorbacov'un Doğu Almanya ziyaretinin ardından Demokratik Almanya Cumhuriyeti, 9 Kasım 1989 akşamı seyahat düzenlemesinin değiştirildiğini açıkladı. Açıklamayı takip eden binlerce insan sınıra akın ederken, duvarın iki tarafında toplanan Almanlar ellerindeki çapa ve çekiçler ile duvarı yıkmaya başladı. 24 saat içinde Batı Almanya'ya tam 100 bin kişi geçti. Batı Almanya Şansölyesi Helmut

alebin canlanmasından büyüme getirdi

● *Türkiye'nin en temel sorunlarından enflasyon için alınan kararlar ve verilen sözler, küresel arenada yaşanan gelişmelerden kaynaklanan olumsuzluklar yüzünden tutulamadı.*

Analiz

İhracata dayalı büyüme modelinin başarısı neden kalıcı olamadı?

İthal ikamesi stratejisi ile sanayileşme sürecinin, çok uzun süre uygulanması ve ihracatın ihmal edilmesi nedeniyle tıkanması sonrasında 1980'den itibaren ihracata dayalı büyüme modeline geçildi. Bu model ile ekonominin dışa açılması amaçlandı. İthalat serbestleştirilirken ihracatın hükümet politikaları ile teşvik edilmesi öngörüldü.

Yeni büyüme stratejisinin uygulandığı yıllarda ihracat arttı ama artış düşük teknoloji gıda ve tekstil-konfeksiyon ürünleri ile sınırlı kaldı. Bu sektörlerde yatırım yapanların makine-teçhizat ithalatı artınca dış ticaret açığında bir azalma ortaya

çıkmadı. Yeni strateji de ithal ikamesi döneminde olduğu gibi yine "rastgele" ve plansız uygulandı.

İhracata dayalı strateji ile birlikte ihracat daha fazla kazanç getirecek ve istihdam sağlayacak sanayi yatırımlarına hız verilseydi yeni strateji kalıcı başarı getirebilirdi. Özal hükümetleri işe inşaat yatırımlarına aşırı ölçüde öncelik vererek sanayiye ihmal etti.

Tekstil-konfeksiyon dışında henüz ihracat özrü olan yerli sanayi sektörlerini dış pazar aramaya zorlamak için koruma aşamalı olarak azaltılmıyordu. Oysa dayanıklı tüketim mallarında koruma yüksek vergi ve fon kesintileriyle 1995 yılına kadar sürdürülmüştü.

İhracatı artırıp, ithalatı azaltmak için ekonomideki ve sektörlerdeki

teknolojik düzey ve yoğunluğun, dünyadaki gelişmelere paralel olarak sürekli olarak yükseltilmesi gerekiyordu. O yıllarda araştırma, geliştirme ve inovasyona gerekli ölçüde öncelik verilmiyordu.

Yukarıda sayılan nedenlerle Güney Kore ve diğer Doğu Asya ülkelerinde başarılı sonuçlar sağlayan ihracata dayalı strateji Türkiye'de beklenen yapısal değişimi gerçekleştirilemedi.

● HAZIRLAYAN: FARUK TÜRKÖĞLÜ ● TASARIM: BİROL TEOMAN

Nükleer santrallere ve iddialı köprülere tedarik sağladı

Büyüyen ve ihtiyaçları artan endüstrilere hizmet etmek üzere kendine güvenen girişimcilerin sayısının hızla arttığı dönemlere girildi. Türk iş insanının temel karakterini yansıtan girişimci ruh, 1990'lı yıllardan itibaren de kendisini gösterdi, çok çeşitli alanlarda hizmet yarışına dahil olan birliktelikler kurulmaya başlandı. Sözünettığımız örnekler arasında Altan Yavuz, Hasan Akyıldız ve Faruk Ergen de yer aldı. 1990'da 100 m2 alanda başladıkları iş serüveninde Boom Makine ile Türkiye'nin ilk hidrolik beton dağıtıcı üretimini gerçekleştirmeyi hedeflediler. 1992'den itibaren başlayan üretim, yeni kurulan; teknolojisini ve kapasitesini sürekli yükselten tesislerle devam etti. Pek çok projede yer alan Boom Makine, 2006'da ihracata başladı. 2017'de Akademi

kurarak nitelikli istihdam konusuna eğilen şirket, 2019'da fırın boya ve kumlama tesislerinin kurulumunu gerçekleştirdi.

Türkiye'nin önde gelen sanayi şirketlerinden biri hüviyetiyle yerli-global pek çok projede sorumluluk aldı. Akkuyu Nükleer Santral projesi, 1915 Çanakkale Köprüsü Projesi, Osmangazi Köprü Projesi, Yavuz Sultan Selim Köprü projesi, 275m gövde yüksekliği ile Türkiye'nin 1. dünya genelinde ise 5. büyük Yusufeli Barajı projesi, Polonya'nın Avrupa'nın en yüksek kule projesi, Panama Kanalı Köprü Projesi, ABD Meksika Sınır Duvarı Projesi, Fransa Nükleer Santral Projesi, Avustralya Sidney Metro Projesi ve ABD Metro Tünel projeleri çalıştıkları yatırımlardan oldu. 33 yıl içinde bin 700 makine üretimi ve 70 farklı ülkeye gerçekleştirilen ihracat ile global arenada adımı duyurdu.

Kohl ertesini gün, "Biz tek bir milletiz" açıklamasında bulundu. Berlin Duvarı'nın yıkılması Soğuk Savaş'ın sona ermesine sebebiyet verdi. Doğu ve Batı Almanya arasındaki

görüşmeler, 1990'da "Birleşme Anlaşması" ile sonuçlandı ve Almanya, 3 Ekim 1990'da resmi olarak yeniden birleşti. Helmut Kohl, Birleşik Almanya'nın ilk şansölyesi oldu.

Apartheid bitti

Apartheid, Güney Afrika Cumhuriyeti'nde ırksal ayrımcılığı savunan sistemin adıydı. 1948-1994 yılları arasında resmi devlet politikası olarak iktidarda bulunan Ulusal Parti hükümeti tarafından uygulandı. Bu açıdan Güney Afrika Cumhuriyeti Başbakanı FW de Klerk'in açılımları kritik önemde adımlar oldu. Başbakan Klerk, 2 Şubat tarihinde apartheid'i bitiren adımları attı. Afrika Ulusal Kongresi'ne örgütlenme izni verilirken, 15 Mart'ta Nelson Mandela 27 yıllık tutsaklık hayatından sonra serbest bırakıldı.

Nelson Mandela

1990 Yatırımlar teknolojik

● *Dünyadaki gelişmeler Türkiye'yi de etkisi altına aldı. Birinci Körfez Krizi'yle önemli ihracat pazarlarından Irak kaybedilirken, Sovyetler Birliği'nin rejim değişikliğine doğru evrilmesi yeni umutların kapısını araladı.*

23 Ağustos

İstanbul'da yapılmakta olan iki serbest bölgeden ilkinin bir bölümü Atatürk Havalimanı'nda açıldı.

14 Ekim

KDV oranları artırıldı.

21 Ekim

Genel nüfus sayımı yapıldı. Türkiye nüfusunun 56 milyon 473 bin 35 kişi olduğu tespit edildi.

22 Ekim

İstanbul'un susuzluk sorununu gidermek için yağmur bombası uygulaması başlatıldı.

17 Kasım

Genel Maden-İş Sendikası'na bağlı 48 bin maden işçisi grev kararı aldı.

10 Aralık

Toyota, ilk otomobillerini sunduğu Türkiye pazarında satışa başladı. İznini alan Sabancı Holding ile birlikte yürüttüğü yerli üretimin 1993 yılında başlayacağı açıklandı.

12 Aralık

Türkiye'nin ilk özel limanı Gemport'un temeli Gemlik'te atıldı.

20 Aralık

Türk Hava Yolları'nın yüzde 1.5 gibi küçük bir oranla da olsa İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda (İMKE) halka arz edildi. THY hissesi, İMKE'de ilk kez 2 bin 700 TL üzerinden işlem gördü. THY'nin özelleştirilmesi ile ilgili karar 25 Eylül'de Resmi Gazete'de yayımlanmış, şirket bu tarihten itibaren Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na (Kamu Ortaklığı İdaresi) bağlanmıştı.

26 Aralık

Madenden sonra metal işkolunda da grevler başladı. 216 işyerinde 100 bin 100 bin işçi greve çıktı.

29 Aralık

30 yıl sonra İstanbul Beyoğlu'nda tramvay yeniden hizmete girdi.

30 Aralık

MTV ve Taahhüt Alım Vergisi yüzde 60 oranında artırıldı.

İbrahim Bodur, iş yaşamının ve ekonominin ruh halini yansıttı

İstanbul Sanayi Odası'nın Meclis Başkanı İbrahim Bodur, 1990'da ISO dergisine yaptığı açıklama, iş yaşamının içinde bulunduğu durumu ve halet-i ruhiyeyi yansıtıyordu: "Piyasalarda görünen mal bolluğu, hiç kuşkusuz imalat sanayisindeki hızlı üretim artışı ile ilgili değildir. Bu olumlu gibi görünen gelişmenin perde arkasında başı bozuk 'ithalat' olgusu yer almakta; her türlü denetimden uzak 'damping fiyatla' mal akışı ise sanayi sektörünü her geçen gün biraz daha çıkmaza itmektedir. İşte rakamlar: 1990 yılının ilk 10 aylık döneminde, 10 milyar dolara (9.891) yaklaşan ihracata karşılık, 18 milyar doları (18.868) bulan ithalat!... Bu iki rakam, piyasalardaki mal bolluğunun

en somut işareti değil mi? İthalat ve ihracat rakamları böyle olunca, yılın ilk 10 aylık döneminde, dış ticaret açığının bir önceki yıla göre, yüzde 100 artarak 7 milyar 921 milyon dolara ulaşmasına şaşmak niye?"

TURAN TUNA

Ofis mobilyalarının duayen ismi oldu

Türkiye'de iş yaşamı, bir taraftan ekonominin kronik sorunlarıyla uğraşırken, diğer yandan değişim ve dönüşüm içinde idi. Temel ihtiyaçlar farklılaşıyordu. Tüketim alışkanlıklarındaki artış, sosyal alanda olduğu kadar iş yaşamında da kendisini gösterdi. Fabrikaların devreye girmesi, finans sektöründe bankaların, sigorta, leasing, faktoring şirketlerinin, genel müdürlüklerin ve şubelerin sayılarının artması, kat kat binalarda büyüyen ofisler ve yenilenen ticari yapılar, bu alandaki ofis mobilyalarına olan talebi de tetikledi. Beyaz yakalıların istihdamdaki oranının

yükselmesi, ofis mobilyaları ihtiyacını destekliyor, ihtiyaç geleneksel mobilya sektöründen yeterince karşılanamıyordu. 1959'da Malatya'dan küçük yaşlarda İstanbul'a gelen genç Turan Tuna, bir süre ortak olarak devam ettiği mobilya girişimini 1970'lerin ortasında tek başına devam ettirmeye karar verdi. Tuna Çelik olarak temelleri atılan Tuna Ofis Mobilyaları'nın, metal atölyesi olarak başlayan hikayesi, ülkenin ve şirketlerin gelişimiyle paralel devam etti. Turan Tuna, çalışkanlığı ve kabiliyeti ile ofis mobilyalarında **sanayileşmenin** öncüsü oldu. Küçük metal atölyesinde zaman

içinde metaliye ahaş, ahaşın yanına döşemeli ürünler, koltuklar, kanepeler devreye girdi. Üretimini Bağcılar'a 6 katlı, 20 bin metrekarelik fabrikaya taşıyan Turan Tuna, showroom kavramını da sektöründe ilk kullanan isim oldu. 1976 yılında ilk showroom'unu Karaköy'de açtı. Tasarıma önem verdi, kaliteli üretim yaptı, yurt içinde ve dünyada fuarları yakından takip etti, yenilikçi satış-pazarlama teknikleri kullandı. Yarı sıra uzun soluklu dostluklar kurdu. Memleketi Malatya'nın sosyal yaşamının içinde, ihtiyaç sahiplerinin hepyanında oldu. 1980'lerin sonuna doğru farklı iş kollarına da odaklandı. İnşaat ve

turizm alanında yatırım fırsatlarını değerlendirdi, 1982 yılında Tuna İnşaat'ı kurdu. Grup ilk yıllarda orta ölçekli, yap-sat projeleri ile inşaat yatırımlarına başladı ve zamanla büyüterek tamamı İstanbul'da olmak üzere binlerce metrekarelik birçok projeye imza attı. 90'ların başında ithalat yapmak zorlu bir süreçken ve yurt dışı fuar ziyaretleri daha çok dünyayı takip etmek adına yapılırken; Türkiye'deki ergonomik ofis koltuğu açığını gördü ve uzmanlığını bu alana da taşıdı. Şirketini ofis mobilyaları alanında markalaştırırken, peşinden çok sayıda girişimcinin de bu alanda büyümesine yardımcı oldu.

hızını artırırken, gelişim öne alınamadı

● *Yeni fabrikalar, finans kuruluşları ve ofisler, yepyeni sektörlerin ve öncü girişimcilerin önünü açtı. Nitelikli ihracatta ve bilimsel metod belirlemede eksik kalınması, global rekabette Türkiye'yi geride bıraktı.*

● HAZIRLAYAN: FARUK TÜRKÖĞLÜ ● TASARIM: HÜSEYİN BERKAY GÜREŞ

9SORU/9YANIT TA ADAPTASYON

Girişimlerin Değişime Uyumu: Yeniden Yapılanma

"Yeniden yapılanma" terimi bir örgütün, şirketin, kurumun hukuk yapısının veya sistemin, değişen koşullara uyum sağlamak için bir bütün olarak yeniden örgütlenmesini ifade eder. Esasında her tür canlı organizmanın yaşamını sürdürmesi, çevre koşullarına uyum sağlaması ile mümkün olur.

Normal dönemlerde kurumlar, değişen koşullara uyumu arada bir aldıkları önlemlerle gerçekleştirir. Zaman geçtikçe bu yamalama yöntemi tükünür. Eskiye otomobilin bakım ve onarım giderlerinin iyice yükselmesi gibi, şirkette büyük porçuk önlemlerin etkinliği azalırken, maliyeti de yükselir. Geçmişte büyük başarılar getirmiş mevcut yapı, yol ve yöntemlerin terk edilmesi çok zor bir iştir ama ortam ve koşullar değiştiğinde yenilenmeden kaçış yoktur. Aşağıdaki sorular yeniden yapılanma için yol ve yöntem arayışına katkıda bulunabilir:

İş ortamında neler değişti?

Yeniden yapılanmanın ilk

aşamasında sosyal, ekonomik ve teknolojik değişim unsurlarının boyutları ve kapsamı incelenir. Değişimin şirketi veya kurumu nasıl etkilediği ayrıntılı olarak araştırılır.

Neredeydik, şimdi neredeyiz?

Kapsamlı bir kıyaslama (benchmarking) çalışması şirketin küresel ve ulusal pazardaki yerini ortaya koyabilir. Örneğin bir 10 yıl öncesine göre şirketin konumu, dünyadaki ve Türkiye'deki rakiplerine göre gerilemiş veya aynı kalmışsa

yeniden yapılanmaya hemen başlanmalıdır.

Ne zaman yeniden yapılmalı?

Yapılanmanın zamanı değişimin hızına bakılarak belirlenir. Hızlı değişim dönemlerinde bu süre 10 yıla kadar iner.

Ne yapılmalı?

Değişim trendlerinin yön ve içeriğinin, teknolojik gelişme beklentileri bağlamında analiz edilmesi hangi önlemlerin nasıl ve ne zaman alınması gerektiğini ortaya koyabilir.

Nereden başlamalı?

Yeniden yapılanma programları tepeden inme yöntemler ve dış baskılarla gerçekleştirilemez. Çalışanların tümünün inandırıcı ve desteklemediği bir program başarıya ulaşamaz. Bir danışmanlık şirketinden hizmet alınsa da değişimin itici gücü, iç dinamikler olmalıdır.

Yapılanma süresi ne kadar olmalı?

Çok kısa sürede uygulanmasına geçilen bir yeniden yapılanma programı iyi sonuç vermez. Yıllar boyu süren bir yeniden

yapılanma çalışmasında ise hedefleri gözden kaybetme tehlikesi vardır. En iyisi kapsamlı bir yenilenmeyi iki-üç yıllık bir zamana yaymaktır.

Kısmi yapılanma sonuç verir mi?

Yeniden yapılanma kurumun tüm faaliyetlerini kapsamalıdır. Yalnız belirli bir bölümdeki yeniden örgütlenme çalışmaları kalıcı sonuçlar veremez. Günün meydan okumalarına birbirinden kopuk hatlar üzerinden saldırmak, eldeki gücün israfı anlamına gelir.

Yol haritası neleri içermeli?

Bir uygulama btkavimi ve belirli zaman aralıkları için belirlenen performans kriterleri yapılanmanın gecikmesini ve sahipsiz kalmasını önler.

Sıfırdan başlasak ne yapardık?

Mevcut işe dışarıdan bakmak ve adeta yeni bir şirket kurulumuş gibi düşünmek, yenilenme için gerekli zihniyet değişikliğinin yolunu açar. Bu zihniyet değişikliği olmadan, kâğıt üzerinde güzel duran bir programın başarıya ulaşması çok zordur.

Bir fizikçi ve üç mühendisin affedilmesi zor ihmali

80'li yılların başında gelişmiş ve gelişen ülkelerin çoğunluğunda bir teknoloji seferberliği başlatıldı. Ülkelerde bilim şehirleri inşa edildi ve yeni bilimsel araştırma enstitüleri kuruldu. Aynı dönemde Türkiye'de de temel bilimler, teknoloji ve elektronik sektörü konularında bir atılım kararlılığı görüldü. Bu atılımı yönlendirmek ve yönetmek için 1983'te Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) oluşturuldu. Bu kurulun yılda az iki kez toplanması gerekiyordu. Ancak 1983'teki ilk toplantıdan

sonra ikincisi ancak 1989'da yapılabildi. BTYK'nın yedi yılda en az 14 kez toplanmak yerine yalnız iki kez bir araya gelebilmesine yol açan inanılmaz güç bu ihmali ve ilgisizlik, teknoloji düzeyi yüksek üretim dallarının özellikle elektronik sanayisinin gelişme hızını iyice yavaşlattı. Hükümetin bilim, eğitim, sanayi ve teknoloji ile ilgili bakanlarının siyasi ağırlığını BTYK toplantılarında koymadığı bir ortamda diğer kamu kurumlarının çalışmalarını da yetersiz kaldı. 1980 ile 1990 arasında başta ABD

olmak üzere Güney Kore, Çin, Fransa ve Almanya devlet desteğinin de katkısıyla bilim ve teknolojiye dev adımlarla ilerledi. Türkiye'de ise o yıllarda iktidar ve muhalefet partilerinin liderleri bilim

ve teknolojinin ekonomik kalkınmadaki önemini çok iyi bilen kişilerdi. Süleyman Demirel inşaat, Necmeddin Erbakan makine ve Turgut Özal elektrik dallarında mühendislik eğitimi almışlardı.

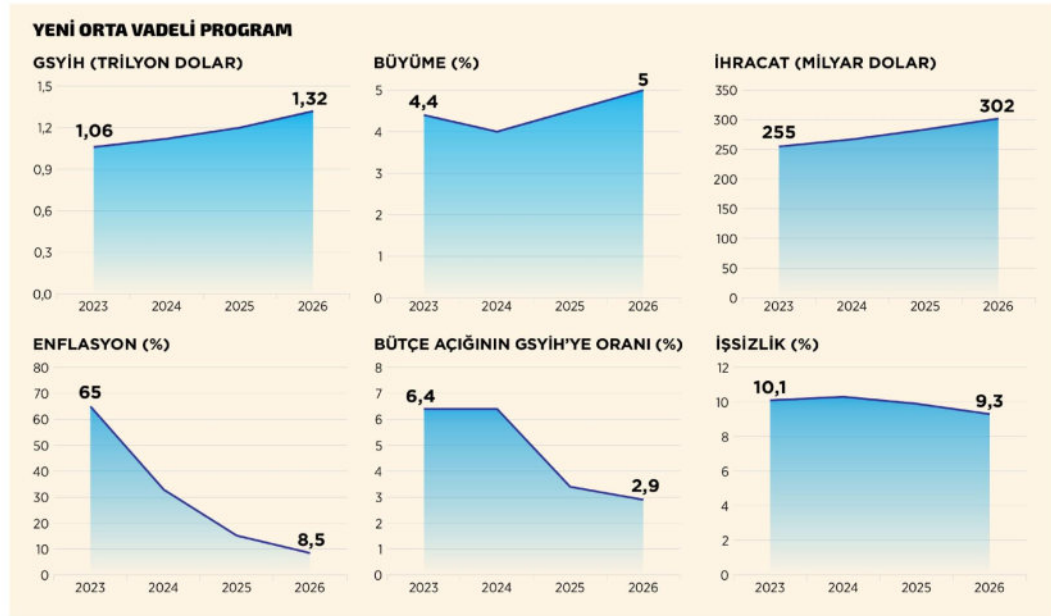
Erdal İnönü ise ünlü bir fizikçiydi. Bu liderlerin günlük siyasi sorunlara ve polemiklere ağırlık vererek bilim ve teknolojiyi ihmal etmeleri Türkiye'ye kalkınma yarışında zaman kaybetti.

BİLGİ HATTI

EKONOMİNİN 2024-2026 YOL HARİTASI AÇIKLANDI

TÜRKİYE EKONOMİSİNİN ÜÇ YILLIK HEDEF VE POLİTİKALARININ YER ALDIĞI ORTA VADELİ PROGRAM'IN (OVP) ONAYLANMASINA İLİŞKİN CUMHURBAŞKANI KARARI, RESMİ GAZETE'NİN MÜKERRER SAYISINDA YAYIMLANDI.

Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan ve 2024-2026 dönemini kapsayan OVP ile temel ekonomik büyüklükler ve hedefler belirlendi. Buna göre, büyüme için bu yıl gerçekleşme tahmini yüzde 4,4 oldu. Ekonominin 2024'te yüzde 4, 2025'te yüzde 4,5, 2026'da yüzde 5 büyüyeceği öngörülüyor. Enflasyonun bu yıl sonunda yüzde 65 olacağı tahmin edilirken, enflasyon hedefi gelecek yıl için yüzde

33, 2025 için yüzde 15,2, 2026 için yüzde 8,5 olarak belirlendi. Bütçe açığının GSYİH'ye oranının 2024'te yüzde 6,4, program dönemi sonunda ise yüzde 2,9 olarak gerçekleşeceği öngörülürken, programda, işsizlik oranının bu yılın sonunda yüzde 10,1 olacağına yer verilerek, gelecek yıl hedefi yüzde 10,3, 2025 yılı için yüzde 9,9 ve 2026 için ise yüzde 9,3 olarak belirlendi. İhracatın, 2023 sonunda 255 milyar dolar seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilirken,

2024'te 267 milyar dolar, 2025'te 283,6 milyar dolar, program sonunda 302,2 milyar dolar olması hedefleniyor. Benzer şekilde, ithalatın da bu yıl sonunda 367 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesi, 2024'te 372,8 milyar dolar, 2025'te 388,9 milyar dolar, 2026'da da 414 milyar dolar olması öngörülüyor. Açıklanan programa göre hükümetin önümüzdeki üç yıldaki dört temel hedefi "Afet yaralarının sarılması; enflasyonun tek haneye düşürülmesi, yatırım, istihdam,

üretim ve ihracat perspektifinde büyüme ve istihdamın devam ettirilmesi ve sosyal adalet ve refahının güçlendirilmesi" olarak sıralanıyor.

OVP TAHMİNLERİ NELER SÖYLÜYOR?

OVP'de Türkiye'nin önümüzdeki üç yıl için temel makroekonomik göstergeler tahminleri şu şekilde sıralanıyor:

- OVP'de 2024 büyüme tahmini yüzde 4, 2025 için yüzde 4,5 ve 2026 için yüzde 5. 2023 için büyüme tahmini ise yüzde 4,4'e

2024-2026 OVP'DE MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER

	BÜYÜME (YÜZDE)	ENFLASYON (YÜZDE)	DOLAR/TL	İŞSİZLİK (YÜZDE)	KİŞİ BAŞINA GELİR (DOLAR)
2024	4,0	33,0	36,8	10,3	12.875
2025	4,5	15,2	43,9	9,9	13.717
2026	5,0	8,5	47,8	9,3	14.855

çekildi. Büyümede tahminlerin yüzde 5'ten düşük olmasının nedeni 6 Şubat depremlerine bağlandı.

- 2024 için enflasyon tahmini yüzde 33, 2025 için yüzde 15,2; 2026 içinse yüzde 8,5 oldu. 2023 enflasyon tahmini yüzde 65.
- İşsizlik oranının 2024'te yüzde 10,3'e, 2025'te yüzde 9,9'a, 2026'da yüzde 9,3'e gerilemesi bekleniyor. Yıllık ortalama 909 bin ve toplamda 2,7 milyon kişilik artış amaçlanıyor.
- Kişi başına gelirin 2024'te 12 bin 875, 2025'te 13 bin 717, 2026'da 14 bin 855 dolar olması bekleniyor.
- Dönem sonunda cari işlemler açığının milli gelire oranının dönem sonunda yüzde 4'ten yüzde 2'ye gerilemesi bekleniyor.
- Cari açık 2024'te 2,6 trilyon lira; 2025'te 1,8 trilyon lira; 2026'da 1,8 trilyon lira olacak.

İŞ DÜNYASI**OLUMLU KARŞILADI**

İş dünyası OVP'yi olumlu karşılar. Ekonomistler programdaki hedefleri farklı yönleriyle sorguluyor.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yönetim Kurulu Başkanı **Rifat Hisarcıklıoğlu**, OVP'yi önemli bir "kazanım" olarak nitelendirerek, "OVP'de iş ve yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik kamu-özel sektör birlikteliğiyle yeni çalışmalar yapılacak olması, yeşil ve dijital dönüşüme odaklanılması, girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesinin hedeflenmesi kıymetlidir." diyor. Hisarcıklıoğlu, "Programın temel amaçlarına ulaşmak için ortaya konan

reformların belirlenen takvimlendirmeye çerçevesinde hayata geçirilmesini bekliyoruz. Başta finansmana erişim olmak üzere iş dünyasının üretime ve yatırıma yönelik ihtiyaçlarının gözetilerek uygulanması da programın başarısını artıracaktır." diye ekliyor. Programı olumlu karşılayan **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçıvan** da "OVP'den en önemli beklentilerimizden biri de atılacak olan yapısal adımlardır. İşte bu noktada belirlenen yedi öncelikli yapısal alan olan; 'Büyüme ve Ticaret, Beşeri Sermaye ve İstihdam, Fiyat İstikrarı ve Finansal istikrar, Kamu Maliyesi, Afet Yönetimi, Yeşil ve Dijital Dönüşüm, İş ve Yatırım Ortamı' ile ilgili ciddi bir vizyonun belirlenmesini çok değerli bulduğumu ifade etmek istiyorum." değerlendirmesinde bulunuyor. Türkiye İhracatçılar Meclisi Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Gültepe ise OVP'yi "ortak akıl ve işişarenin bir ürünü" olarak nitelendiriyor ve "OVP hazırlık sürecinde TİM olarak paydaş kurumlar arasında yer aldık. OVP'yi 3 yıllık bir yol haritası olarak görüyoruz. Biz kendi bünyemizde düzenli olarak ihracatımızın geleceğine yönelik projeksiyon çalışmaları gerçekleştiriyoruz. Programda ihracat odaklı sürdürülebilir bir büyüme iklimi oluşturulması ana başlıklar arasında yer alıyor. Açıklanan makro hedefler arasında özellikle ihracat ve istihdamda yönelik hedefler gerçekçi ve uygun. Ayrıca fiyat istikrarı vurgusu da özellikle üretici ihracatçılarımız adına son derece

önemliydi. Büyüme ve ticaret başlığında **sanayide** yerli üretim ve ürün bazlı teknolojik dönüşüm, lojistik altyapının güçlendirilmesi, **sanayi** alanlarının genişletilmesi, planlı tarımsal üretim, ticari anlaşmalarda derinleşme, hizmet ihracatının desteklenmesi konuları da son derece önemli. Burada yapılacak nokta atışı hamlelerin ihracat süreçlerimizi kolaylaştıracağına inanıyorum. Diğer yandan, yeşil ve dijital dönüşümü içeren ikiz dönüşümün programda vurgulanması son derece önemli. Yeşil Mutabakat noktasında takvim çok hızlı ilerliyor. Orta Vadeli Program tüm bu başlıklarda kapsamlı, geniş ve iyi planlanmış bir program." diyor. Diğer yandan, ekonomistler OVP'ye temkinli yaklaşıyor ve OVP'deki "yumuşak inis" için yol haritasının ne kadar gerçekçi olduğunu sorguluyorlar. Örneğin, Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Ekonomist Hakan Kara kur ve enflasyon tahminlerinin birlikte nasıl gerçekleşeceğini sorgulayarak, "Gelecek yıl kur yüzde 44 artıp büyüme ciddi yavaşlamazken, enflasyon yüzde 33'e nasıl düşecek?" ifadelerini kullanırken, ekonomist Mahfi Eğilmez ise OVP'nin hedeflerine dair somut adımlar sunmadığını savunarak, "Faizi ne yapacaksınız ve ne zaman yapacaksınız? Bunu yazmadan ve taahhüt etmeden yazılanlar program olmaz, temenniler olur." ifadelerini kullanıyor.

2024-2026 yıllarını kapsayan OVP'nin Resmi Gazete'de yayımlanan tam metnine, sayfadaki karekod ile ulaşabilirsiniz.

BİLGİ HATTI

MAİB ÜYESİ 77 FİRMA ISO 500'DE

İSTANBUL SANAYİ ODASI'NIN (ISO) 1968'DEN BERİ HER YIL YAYIMLADIĞI, YARIM ASRI DEVİREN VE SANAYİ SEKTÖRÜNÜN EN DEĞERLİ VERİLERİNİ OLUŞTURAN "TÜRKİYE'NİN 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞU" ARAŞTIRMASINDA BU YIL 77 MAİB ÜYESİ YER ALDI.

İstanbul Sanayi Odası tarafından bu yıl 55'inci kez açıklanan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasının kökleri, 1960'lı yıllara kadar uzanıyor. İlk kez 1968 yılında "100 Büyük Firma" olarak kamuoyuna açıklanan çalışma, 1978 yılında 300 kuruluş, 1981 yılında ise 500 kuruluş çıkarıldı. 1991 yılında "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasına ek olarak "İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu"nu izleyen 325 Sanayi Kuruluşu" çalışması da hazırlanıp kamuoyunun bilgisine sunulurken, 1992-1997 yılları arasında "İlk 500 Büyük Sanayi Kuruluşu"nu izleyen 250 Sanayi Kuruluşu" olarak sürdürülen bu ek çalışmanın kapsamı 1998 yılında genişletildi ve 500'e çıkarıldı. Böylece 1998 yılından bu yana Türkiye'nin 1000 Büyük Sanayi Kuruluşu'na ait veriler her yıl kamuoyuna açıklanmaya devam ediliyor ve araştırma, Türkiye ekonomisine tutulan güçlü bir ayna niteliğiyle akademik düzeyde de önemli bir kaynak olmayı sürdürüyor.

ISO 500 olarak da adlandırılan çalışmaya Makine İhracatçıları Birliği (MAİB) üyelerinin katılımları da her

İSTANBUL SANAYİ ODASI

**TÜRKİYE'NİN
500 BÜYÜK
SANAYİ
KURULUŞU
2022
DERGİSİ
YAYIMLANDI...**

Dergimizi Odamız merkez binası, temsilciliklerimiz veya hizmet birimlerimizden temin edebilirsiniz.

BİLGİ İÇİN:
0212 252 29 00 (451-452)
iso500.org.tr

yıl yüksek oranlarda gerçekleşiyor. Buna göre araştırmanın 2022 yılı sonuçlarını içeren verilere göre ISO 500 listesinde 77 MAİB üyesi yer alıyor.

Diğer yandan, ISO 500'ün bu döneminde şampiyonluk ipini bir kez daha Tüpraş'ın göğüslediğini görüyoruz. 2022 yılında üretimden satışlara göre en büyük kuruluş

418,4 milyar TL'lik satışlarıyla Tüpraş olurken, üretimden satışlara göre ikinci büyük kuruluş 189,2 milyar TL ile Star Rafineri oldu, üçüncü sırada da 140,1 milyar TL'lik

MAİB ÜYESİ 77 FIRMA ISO 500'DE

üretimden satışlarıyla Ford Otomotiv yer alıyor.

ÜRETİMDEN SATIŞTA GÜÇLÜ ARTIŞ VAR

Geçtiğimiz yıllarda geleksel olarak mayıs ayında açıklanan ISO 500 verileri, yılın başında yaşadığımız Kahramanmaraş depremleri nedeniyle bu yıl eylül ayına sarkıtıldı. Bu çerçevede 26 Eylül'de İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan tarafından kamuoyuna açıklanan sonuçlara göre, üretimden satışlar 2022 yılında yüzde 119 oranında artarak 2 trilyon 48 milyar TL'den 4 trilyon 485 milyar TL'ye çıktı. Bu yüksek oranlı artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artışın belirleyici rol oynadığını söylenebilir.

Üretimden satışlardaki reel değişimlere bakıldığında ise şu sonuç dikkat çekiyor: 2022 yılının verileri yıl sonu tüketici enflasyonu ile arındırıldığında, üretimden satışların reel olarak 2021 yılına göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görülüyor. Erdal Bahçivan, reel değişimleri hesaplarken yıl sonu TÜFE enflasyonunu kullanarak da ifade ederken, "Biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. Bu noktada sanayicinin ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyonun ÜFE olduğunu hatırlatarak, ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim yıl sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor." diyor.

ISO 500 İHRACATI YÜZDE 14,1 ARTTI

ISO 500'ün ihracat performansına bakıldığında da listede yer alan firmaların Türkiye genel ve sanayi ihracatına yaptığı katkının çok değerli ve yüksek olduğunu görüyoruz. Zayıflayan küresel büyüme dinamiklerine rağmen Türkiye 2022 yılı ihracatında oldukça önemli bir başarı sağlamış ve ihracat yüzde 12,9 oranında artarak 254 milyar doları aşmıştı. ISO 500'ün ihracatı ise yüzde 14,1'lik artışla 98 milyar dolara yaklaşmış durumda. Bu verilerle birlikte ISO 500'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşirken hem Türkiye hem de ISO 500 tarihindeki en yüksek ihracat rakamına ulaşılmış oldu. Diğer yandan, ISO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payı ise yüzde 40'lar civarında gerçekleşti.

HALKA AÇIK KURUM SAYISINDA REKOR KIRILDI

Konuşmasında, sermayenin tabana yayılması ve özellikle sanayi kuruluşlarının kaliteli finansal kaynağa erişimi açısından şirketlerin halka açılmalarının önemine de vurgu yapan Bahçivan, "Son yıllarda bu yönde şirketlerin oldukça istekli olduklarını görüyoruz. Bu eğilim, ISO 500 verilerine de yansımış bulunuyor. ISO 500 içinde halka açık kuruluşların sayısı 2017-2021 döneminde 65-69 bandında seyrettikten sonra 2022'de 8 adet artarak 73'e yükseldi. Böylece ISO 500 içinde halka açık kuruluşlar sayısı bugüne kadarki en yüksek düzeyine ulaştı. Sanayi şirketlerimizin halka açılmaya olan ilgisinin 2023'te de sürdüğünü görüyoruz ve bu süreci sanayi firmalarımızın sermaye piyasası araçlarını daha fazla kullanması açısından olumlu buluyoruz." diyor.

FAALİYET KÂRI ARTARKEN, KÂRLILIK ORANI DÜŞMÜŞ

ISO 500'ün satışlarının yanı sıra kaynaklarını verimli kullanarak kârlarını da yüksek oranlarda artırdığını ve bu alanlarda genel olarak başarılı bir performans sergilediğini belirten Erdal Bahçivan, "ISO 500'ün 2022'de faaliyet kârı yüzde 96 artarak, 342 milyar TL'den 671 milyar TL'ye çıktı. Buna karşılık faaliyet kârlılığı oranı, yüzde 14,8'den 2 puan düşerek yüzde 12,8'e geriledi. Benzer şekilde faiz, amortisman ve vergi öncesi kârın yüzde 100'e yakın bir artışla 405 milyar TL'den 808 milyar TL'ye yükseldiğini görüyoruz. Aynı yılda FAVÖK kârlılığı oranı, aynen faaliyet kârlılığında olduğu gibi 2,1 puan düşüşle yüzde 17,5'ten yüzde 15,4'e geriledi. Vergi öncesi kâr ve zarar toplamı yüzde 121 artarak 219 milyar TL'den 485 milyar TL'ye yükselirken, satış kârlılığı oranı 0,2 puan düşüşle yüzde 9,3'e indi. Bu da bize tüm kârlılık rasyolarında geçen yıla göre daha düşük bir kâr yılı geçirildiğini gösteriyor." ifadelerini kullanıyor.

FİNANSMAN GİDERLERİ YÜKSELİYOR

Finansman giderlerinin, uzun yıllardan beri ISO 500'ün en dikkat edilen unsurlarından biri olduğunu da ifade eden Bahçivan, ISO 500'ün finansman giderlerinin 2022'de yüzde 32,6 artarak 209 milyar TL'den 277 milyar TL'ye yükseldiğini de vurguluyor. Böylece finansman giderlerinin faaliyet kârına oranının belirgin bir düşüş göstererek yüzde 61,1'den yüzde 41,3'e indiği bilgisini veren Erdal Bahçivan, "Yıllardan beri hep işaret ettiğimiz ve 2018'de yüzde 89'lara kadar çıkan bu oranın yüzde 40'lara gerilemiş olması dikkat

çekiyor. Görüldüğü üzere 2022'de finansman giderleri işletmelere çok daha az yük olmuş. Ancak burada 2022'nin düşük faiz ortamı ve kredi kullanımını sıkı şartlara bağlayan düzenlemelerin de etkili olduğunu unutmamak gerekiyor. O günkü finansal koşullar, bugünkü faiz ve krediye erişim koşullarıyla karşılaştırıldığında aradaki makasın ne kadar yüksek olduğu biliniyor. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet kârına oranındaki görece iyileşmenin, ne kadar sürdürülebilir olduğunu gelecek yıl açıklayacağımız 2023 yılı ISO 500 verilerinde daha net bir şekilde göreceğiz." diyor.

DEVREDEN KDV'NİN ÇÖZÜMÜ İÇİN ÇAĞRI

Erdal Bahçivan, son olarak, her fırsatta dile getirdikleri devreden KDV sorununun 2022'de çok daha belirgin bir hale geldiğini de kaydediyor ve ISO 500'ün devreden KDV yükünün yüzde 107 artarak 49 milyar TL'ye yaklaştığını bildiriyor. Bu sorunun çözümü için çağrıda bulunan Bahçivan, "Sanayiciyi en çok rahatlatacak çözüm, devreden KDV alacaklarının banka teminatı haline getirilmesidir. Özellikle Türk Eximbank kredilerine dönük bir teminat aracına dönüştürülmesi, bu sorunun en rasyonel çözümü olacaktır." diye konuşuyor. ISO 500'ün 2022 yılı sonuçlarını içeren "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2022" dergisini ISO Odakule, temsilcilikler veya hizmet birimlerinden edinebilir ya da ayrıntılı sonuçlara sayfadaki karekod ile ulaşabilirsiniz.

ANALİZ

SANAYİNİN KÂRLILIĞINI GÖTÜRECEK BİR FİNANSAL SÜRECE GİRİYORUZ

FİNANSMAN MALİYETİNİN ÖNÜMÜZDEKİ DÖNEMDE DE ARTARAK DEVAM EDECEĞİ BEKLENİYOR. ÖZELLİKLE KKM'NİN TASFİYESİNE YÖNELİK TL MEVDUAT FAİZ HADDİNDE BEKLENEN TIRMANIŞIN DEVAM ETMESİ, DEVAMINDA TİCARİ KREDİ FAİZLERİNİ DE OTOMATİK OLARAK YÜKSELTECEKTİR. SONUÇ OLARAK AZALAN İÇ TALEP YÜKSEK FAİZLE BİRLEŞİNCE, SANAYİNİN 2023 YILINDAKİ KÂRLILIKLARININ DÜŞMESİ KAÇINILMAZ GÖRÜNÜYOR.

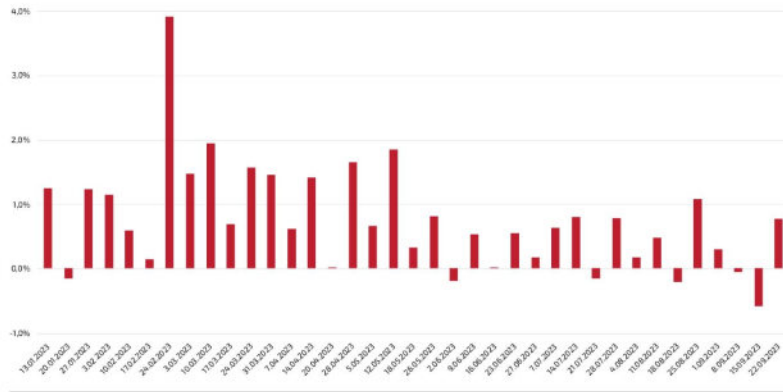
S seçim sonrası süreçte Türkiye ekonomisinin dümenine geçen Mehmet Şimşek ile "Yeni Türkiye Modeli" uygulamasında vazgeçilerek ortodoks ekonomi politikasının bileşenlerine geri döndü ve dönemin en önemli aracı olan Kur Korumalı Mevduat (KKM) sisteminin tasfiyesi için kollar sıvandı. İlk kez 20 Aralık 2021'de duyurulan ve 22 Aralık 2021'de açılmaya başlan KKM sistemi sonrasında kurda görülen aşırı dalgalanma ve sıçramanın da önüne geçilmişti. O dönemde 18 TL'nin üzerine çıkan dolar kuru, KKM sonrasında 12 TL'ye kadar gerilemiş, aradan yaklaşık 20 ay geçtikten sonra geçen 21 Ağustos'ta alınan kararla bankalara, vadesi dolan KKM hesaplarını standart TL mevduata dönüştürme hedefi getirildi ve böylece KKM'nin kademeli tasfiyesine başlandı. TL cinsinden vadeli mevduatı cazip hale getirme

yarışı sonrasında eylül ayının başında vadeli mevduat faizleri kredi faizlerini geçmiş görünüyor. Resmi rakamlara bakıldığında KKM'nin azalma yönlü bir eğilim içinde olduğu ortada, ancak bu azalmanın hızı mevcut durumda yeterli değil. Bunun üzerine Merkez Bankası tarafından alınan son karar çerçevesinde, TL cinsi açılan KKM hesaplarında asgari faiz koşulu kaldırdı.

Bugüne kadar KKM'ye en az politika faizi kadar faiz uygulanması gerekiyordu ve şu anki durumda o faiz de yüzde 30'du. Bundan sonrasında bankalar TL cinsi açılan KKM'lere verecekleri faiz oranını kendileri belirleyecekler; vade sonunda kur artışının, politika faizi olan yüzde 30'un altında kalması durumunda tüm yükümlülüğü banka üstlenecekken,

yüzde 30'un üstündeki farktan Merkez Bankası sorumlu olacak. Sonuç olarak KKM'nin tasfiyesinde verilen faizin aşağı çekilmesi ne derece etkili ise kurda beklenen yükselme de o derece etkili olacak. 2022 yılında Türkiye ekonomisinin yüzde 5,6 ile dünya ortalaması olan yüzde 3,5'in üzerinde bir hızla büyümesinden finans sektörünün yüzde

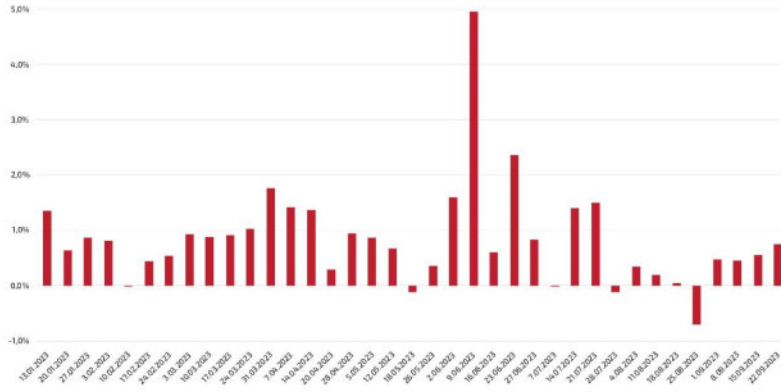
GRAFİK 1: TÜKETİCİ KREDİLERİ (HAFTALIK, BİR ÖNCEKİ HAFTAYA GÖRE ARTIŞ HIZI)

SANAYİNİN KÂRLILIĞINI GÖTÜRECEK BİR FİNANSAL SÜRECE GİRİYORUZ

GRAFİK 2: TİCARİ VE DİĞER KREDİLER (HAFTALIK, BİR ÖNCEKİ HAFTAYA GÖRE ARTIŞ HIZI)

PANO

İSO 500 VE İKİNCİ 500, SEKTÖRÜN GÜÇ KAYBETTİĞİNİ GÖSTERDİ

İstanbul Sanayi Odası tarafından her yıl düzenli olarak açıklanan ve Türkiye'nin 1.000 büyük **sanayi** kuruluşunu listeleyen **İSO 500** ve **İSO İkinci 500**, plastik sektörünün kan kaybettiğini gözler önüne serdi. Her iki listede de sektördeki firmaların sayısı azaldı.

Dünyada ve Türkiye'de yaşanan beşeri, coğrafi ve ekonomik krizler, birçok sektörü olduğu gibi plastik sektörünü de olumsuz etkiledi. Yaşanan sıkıntılar, **İstanbul Sanayi Odası** tarafından açıklanan **İSO 500** ve **İSO İkinci 500** listelerine de yansdı. Geçmiş dönemde, listedeki varlığını düzenli şekilde artıran plastik sektörünün 2022'de geri gittiği görüldü. 2022'de **İSO 500** listesine plastik sektöründen yalnızca 13 firma girebildi. Oysaki 2021'deki listede plastik sektöründen 15 firma listede yer alıyordu. Ancak her şeye rağmen Türkiye'nin ihracat rekoru kırdığı 2022 yılında, plastik sektörü de güçlü bir ihracat dönemi geçirdi. PLASFED Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Karadeniz, yaptığı değerlendirmede döviz kurundaki dalgalanmaya rağmen, sektörün ihracat sayesinde ayakta kaldığını ve her koşulda üretimin ne kadar önemli olduğuna dikkat çekti.

**PLASTİK SANAYİCİLERİ
FEDERASYONU YÖNETİM KURULU
BAŞKANI ÖMER KARADENİZ:**
**PLASTİK SEKTÖRÜNDEN LİSTEYE
GİREN FİRMA SAYISININ 15'TEN
13'E DÜŞTÜĞÜNÜ GÖRÜYORUZ.
GEÇTİĞİMİZ YILLARDA LİSTEDEKİ
VARLIĞINI SÜREKLİ ARTIRAN
PLASTİK SEKTÖRÜNÜN 2021
YILI KAZANIMLARININ GERİSİNE
DÜŞMÜŞ OLMASI ÜZÜCÜ.**

KUR HAREKETLİLİĞİ SEKTÖRE SORUN ÇIKARDI

2022'de sektörü en çok zorlayan konulardan biri de döviz kurundaki hareketlilik oldu. Hammadde tedarikinde, büyük oranda ithalata bağımlı olan plastik sektöründeki üreticilerin, **İSO 500**'de geri gitmesinin bir sebebi de bu durum oldu. Yaşanan tüm sıkıntılara rağmen, Türkiye'nin üretime devam etmek zorunda olduğunu belirten Başkan Ömer Karadeniz de sürdürülebilir kalkınma adına imalat **sanayinin** desteklenmesi gerektiğinin altını çizdi. **İSO 500**'deki firmaların yaklaşık yüzde 75'i, 5 sektör grubunda toplanıyor ve plastik sektörüne doğrudan temas ediyor. Bu 5 sektör, üretimden net satışların yüzde 85'ini gerçekleştiriyor. O sektörleri ve **İSO 500**'deki firma sayılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

Gıda ürünleri **sanayisinde 101**
Ana metaller ve makine imalat **sanayisinde 96**
Kimyasal ürünler, plastik ve kauçuk ürünler **sanayisinde 71**
Elektrikli teçhizat ve elektronik ürünler **sanayisinde 56**
Kara ve deniz taşıtları yan **sanayisinde 50**

İKİNCİ 500'DE DE KAYIP VAR

Plastik sektörünün **İSO İkinci 500**'de de güç kaybettiği görüldü. NACE koduna göre plastik sektöründe faaliyet gösteren işletme sayısı 27'den 24'e geriledi. NACE koduna göre plastik sektöründe faaliyet gösteren ve ikinci 500 listesinde yer alan plastik firmalarının tüm verilerinde artış olsa da 2021 yılı ortalama döviz kuru ile 2022 yılı

ortalama döviz kuru arasındaki yüzde 86'lık fark düşünüldüğünde, verilerdeki artış, büyük bir başarı olarak nitelendirilemez. Verilerde; 2022'de sektörün ihracat bazında 2021'e kıyasla %1,9'dan fazla daraldığı görülüyor. Aynı süreçte plastik sektörünün toplam ihracatının %16 arttığı düşünüldüğünde, **İSO İkinci 500**'de yer alan plastik **sanayisi** kuruluşlarının ihracattan aldığı payın gerilediğini söyleyebiliriz. Plastik **Sanayicileri** Derneği (PAGDER) Başkanı Selçuk Gülsün de yaptığı değerlendirmede, Rusya-

Ukrayna savaşının yarattığı krizin Avrupa'ya ihracatı yavaşlattığına dikkat çekti. 2022'de ihracat daha çok hızlı büyüyen pazarlarda artış gösterdi. Bu pazarlarda büyük ölçekli firmalardan ziyade KOBİ'lerin ihracatlarını artırdıkları görüldü.

ALARM: SEKTÖRDE KARLILIK ERİYOR

Selçuk Gülsün tarafından verilen bilgiye göre; hem 2021 hem de 2022 yılında listede yer alan ve verilerini paylaşan sektör mensuplarının üretimden satışları %96,9, net satışları ise %93,6 artış gösterdi. Sonuçlar dolar bazında değerlendirildiğinde sektörün %5,9 oranında çok daha mütevazı bir büyüme yaşadığı görüldü. İkinci 500 listesinde yer alarak verilerini şeffaf bir şekilde paylaşan plastik sektörü işletmelerinin faiz, amortisman ve vergi öncesi karının (FAVÖK) TL bazında %59,9 arttığı, dolar bazında ise %14,1 gerilediği saptandı.

İSTANBUL SANAYİ ODASI'NIN
AÇIKLADIĞI 500 BÜYÜK
FİRMANIN YAKLAŞIK YÜZDE
75'İ, 5 SEKTÖRDE FAALİYET
GÖSTERİYOR. BU 5 SEKTÖRDE
YER ALAN FİRMALAR PLASTİK
SEKTÖRÜNÜN EN GÜÇLÜ MÜŞTERİ
GRUBUNU OLUŞTURUYOR.

PLASFED YÖNETİMİ, İSO BAŞKANI BAHÇIVAN İLE BULUŞTU

İstanbul Sanayi Odası Başkanı **Erdal Bahçivan**'ı makamında ziyaret eden Plastik **Sanayicileri** Federasyonu Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Karadeniz ve beraberindeki heyet, Türk imalat **sanayisinin** karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri üzerine görüş alışverişinde bulundu.

PLASFED Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Karadeniz, "İstanbul **Sanayi** Odamız imalat **sanayimizin** daha iyi noktalara gelmesi adına çok özverili bir çalışma yürüterek öncü bir rol üstleniyor. Sektörleri ilgilendiren konularda da ilgili sektörlerin sivil

toplum kuruluşlarıyla eşgüdümlü bir çalışma yürütüyor. Biz kurum olarak bu nezaketi ve katılımcı anlayışı çok kıymetli buluyoruz. Hali hazırda çok güçlü olan işbirliğimizin gelecek süreçte artarak devam edeceğine inanıyorum" dedi.

**ÜLKEMİZDE
SANAYİNİN
GELİŞMESİ ADINA
ÇALIŞMALARINA
DEVAM ETTİKLERİNİ
BELİRTEN İSO
YÖNETİM KURULU
BAŞKANI ERDAL
BAHÇIVAN, "BU
ÇALIŞMALARIMIZIN
DİĞER KURUMLAR
NEZDİNDE DE
TAKDİR GÖRMESİ
BİZLERİ ZİYADESİYLE
MEMNUN ETTİ.
İNANIYORUM Kİ
TÜM SİVİL TOPLUM
KURULUŞLARIMIZIN
ORTAK ÇABASIYLA
ÜLKEMİZİ ÇOK
DAHA İYİ YARINLARA
TAŞIYACAĞIZ" DEDİ.**

PLASFED'DEN GES YATIRIMLARI SEMİNERİ

Plastik **Sanayicileri** Federasyonu (PLASFED) tarafından Energy Nova iş birliğiyle, **İSO** Meclis Salonu'nda gerçekleştirilen etkinlikte, açılış konuşmaları **İSO** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** ve PLASFED Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Karadeniz tarafından yapıldı. Karadeniz, Güneş Enerjisi Sistemlerinde Yatırım Semineri hakkında yaptığı değerlendirmede şunları söyledi: "Gerek plastik sektörden gerek imalat **sanayinin** diğer kollarından büyük ilgi olan seminerde GES yatırımlarında dikkat edilmesi gereken detaylar üzerine odaklandık."

Enerji maliyetlerindeki artışın sektörü zorladığını ve bu sebeple sektördeki işletmelerin yenilenebilir enerji yatırımlarına yöneldiğine dikkat çeken PLASFED Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Karadeniz, açılış konuşmasında şunları söyledi:

"Federasyonumuz tarafından düzenlenmekte olan Güneş Enerjisi Sistemlerinde Yatırım Seminerine hepiniz hoş geldiniz. Sözlerime Kahramanmaraş merkezli meydana gelen ve çok sayıda ilimizi etkileyerek, tarihimizin en fazla can kaybı yaşadığımız doğal afetine dönüşen depremlerde hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet, yakınlarına başsağlığı dileyerek başlamak istiyorum. Gerçekten bu elim olay tüm ülkeyi derinden sarstı. Umarız bundan sonra bu tarz kayıpların yaşanmaması adına gerekli önlemler bir an önce alınır.

Malumunuz tüm dünyada önemli bir paradigma değişikliği yaşanıyor. İkiz dönüşümle sanayinin hızla kabuk değiştirdiği bir süreçten geçiyoruz. Bir tarafta dijital dönüşüm, diğer tarafta ise yeşil dönüşüm Türk imalat sanayi olarak hızlı adapte olmamız gereken ve riskler kadar fırsatlar da barındıran bir yol olarak karşımızda duruyor. Özellikle yeşil dönüşümün yakalanamaması ihracatımızın çok olumsuz etkilenmesine yol açabilir. Bu kapsamda plastik sektörü gibi enerji yoğun sektörler açısından karbon ayak izinin azaltılmasında en önemli araç yeşil enerjiye yönelmek olarak karşımıza çıkıyor. Ülkemizin enerji potansiyeli düşünüldüğünde güneş enerjisi yatırımlarının çok cazip geri dönüş süreleri sunduğu ise hepimizin bildiği bir gerçeklik. Özellikle son dönemde tüm dünyada hızla artan enerji maliyetleri de GES yatırımlarını hızlandıran önemli

bir etken. Plastik sektörü özelinde baktığımızda son dönemde enerji maliyetinin işçilik maliyetini de geçerek ikinci ana girdi maliyeti haline geldiğini görüyoruz. Bu sebeple sektörümüzde çatı GES'i yatırımları hız kazanmış durumda. Bu durum ülkemiz açısından da çok büyük önem taşımaktadır. Zira hepimizin bildiği üzere ülkemizin ticaret açığı vermesinin başlıca sebebi enerji ithalatıdır.

Oysa ki 2022 yılı itibarıyla baktığımızda ülkemiz enerji üretiminin %34,6'sı kömürden, %22,2'si doğalgazdan, %20,6'sı hidrolik enerjiden, %10,8'i rüzgârdan, %4,7'si güneşten, %3,3'ü jeotermal enerjiden ve %3,7'si diğer kaynaklardan elde edilmiştir. Burada yenilenebilir enerji kaynaklarının payını artırarak doğalgazdan enerji üretimini sonlandırabilir ve enerji ithalatımızı azaltabiliriz. Gene çevre ve sağlık sorunlarına sebep olan kömür yakıtlı termik santrallerin de kademeli olarak üretimden çıkarılması mümkün olabilir.

Öte yandan, yatırımların daha fazla hız kazanması için yenilenebilir enerji projelerinde finansman sürelerinin uzatılması ve maliyetlerinin düşürülmesi büyük önem taşımaktadır. Yeterli finansman imkanları sağlanması durumunda güneş enerjisi santrallerinin hızla yaygınlaşması mümkün olacaktır. Ülkemiz mevcut konjonktürde bir finansman sorunu yaşamaktadır. Lakin mevcut kaynakların stratejik alanlara kaydırılması halinde önemli bir atılım gerçekleştirilebileceği de aşikardır.

Sözlerimi burada sonlandırırken etkinliğimizin plastik sektörümüze, imalat sanayine ve ülkemize faydalı olmasını diliyorum, hepinize katılımınız için tekrar teşekkür ediyorum."

YEŞİL DÖNÜŞÜMÜ SAĞLAMALIYIZ

Dünyanın önemli bir paradigma değişikliğinden geçtiğini ve sürdürülebilirliğin önümüzdeki süreçte en önemli kavram olarak karşımıza çıkacağını dile getiren Karadeniz, "İmalat **sanayimizin** yeşil dönüşümü hızlı şekilde adapte olması gerekiyor. Aksi halde orta vadede ihracatımızın bu durumdan etkilenmesi işten bile değil. Öte yandan, karbon ayak izimizi azaltmak adına yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmek, gerek firma ölçeğinde gerek ülke ölçeğinde bakıldığında ekonomik olarak büyük avantajlar sunuyor. Malum, ülkemiz fosil yakıtlar bakımından oldukça fakir bir ülke ve bu sebeple en önemli ithalat kalemlerimizin başında enerji geliyor. Oysa ki yenilenebilir enerji potansiyelimiz çok yüksek. Doğru politikalarla bu potansiyelin kullanıma açılması durumunda, enerji ithalatımızın hatırı sayılır ölçüde düşmesi ve bir yandan çevreyi korurken, diğer yandan daha sürdürülebilir bir dış ticaret dengesi yakalanması mümkün olabilir. Bu kapsamda yenilenebilir enerji yatırımlarında finansman imkanlarının genişletilmesi ve finansman maliyetlerinin aşağıya çekilmesi gerekiyor" dedi.

KURUMSAL İŞ BİRLİKLERİNE DİKKAT ÇEKTİ

Plastik sektörünün ülkemiz için önemine değinen ve hemen hemen tüm sektörlerle ara mali sağlaması sebebiyle stratejik önemi haiz bir sektör olduğunun altını çizerek sözlerine başlayan Bahçivan, "Enerji konusu imalat **sanayimiz** açısından çok kritik bir öneme sahip. Ham maddeden sonra gelen en büyük maliyet olarak karşımıza çıkmakta. Enerji; yapılan işin maliyetini, niteliğini ve en önemlisi rekabet gücünü belirleyen en önemli unsur olarak karşımızda bulunuyor. Türkiye ne yazık ki fosil kaynaklar açısından yeterli seviyede değil, ancak yenilenebilir enerji konusunda potansiyeli yüksek bir ülke. GES ve rüzgar enerjisi santralleri alanlarında yatırımlar son dönemde ciddi artış gösterdi, bunu görmek gelecek adına umutlu bir gelişme. **İSO** olarak biz de Sürdürülebilirlik Şube'mizle faaliyetlerimizi yoğun bir şekilde sürdürerek üyelerimizi bu konuda bilgilendirmeye çalışıyoruz. İleriki dönemde sürdürülebilirlik alanında kurumlararası iş birliklerini arttırmamız gerekiyor" dedi.

SEKTÖRDE FARKINDALIĞI ARTIRMALIYIZ

Yoğun katılımı gerçekleştirilen seminerin ardından değerlendirmelerde bulunan Karadeniz, "Katılımcıların kafalarındaki soru işaretlerinin tamamının yanıtlanması adına GES yatırımlarında rol alan tüm bileşenlerden temsilcileri bir araya getirdik. Bu kapsamda EPC, panel, kablo, invertör, konstrüksiyon ve finansman alanında sektörün önde gelen firmalarıyla katılımcılar buluşturduk ve katılımcılar etkinlikten büyük bir memnuniyetle ayrıldı. Bundan sonraki süreçte karbon ayak izimizi azaltmak adına neler yapılabileceği yolunda sektörde farkındalığı arttırmak için çalışmalarımıza devam edeceğiz. Bu kapsamda yeşil dönüşüm ve sürdürülebilirlik alanındaki çalışmalarını imalat **sanayinde** farkındalığı arttırmak adına büyük bir çaba içerisinde olan Sayın **Erdal Bahçivan** nezdinde **İSO** Yönetim Kuruluna ve Meclisine teşekkürlerimizi sunuyoruz" dedi.

TOBB LİSELİ GENÇLERİN PROJELERİNİ ÖDÜLLENDİRDİ

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) İstanbul Genç Girişimciler Kurulu'nun İstanbul Valiliği ve İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün desteğiyle bu yıl ikincisini gerçekleştirdiği **TOBB** Projektör' projesinin ödül töreni yapıldı. Düzenlenen törende liselerde girişimcilik kültürünün gelişmesini, araştıran ve üreten gençlere destek olunmasını amaçlayan projede finalist 50 proje arasından dereceye giren 10 projenin ödülleri sahiplerini buldu.

TOBB İstanbul Genç Girişimciler İcra Kurulu Başkanı Hasan Bünül ev sahipliğinde gerçekleşen ve İstanbul İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı Ömer Avcı'nın de bulunduğu törene **İSO** Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı **Cemal Keleş**, **İSO** Yönetim Kurulu Üyesi **Hüseyin Çetin** de katılarak öğrencilerin mutluluğunu paylaştı. Törene ayrıca işinsanları, STK temsilcileri ile liseli gençler, onların öğretmenleri ve aileleri de katılım gösterdi.

613 proje arasından birinci; iletişimini konuşarak veya vücut hareketleri ile sağlayamayan felçli bireylerin göz kırpmaya davranışıyla uyumlu gözlük tasarımı sayesinde

isteklerini ifade etmesine olanak sağlayan Göz Kırp isimli Pertevniyal Lisesi'nin projesi oldu. Şampiyon öğrenciler; Yağız Gürarşlan, Mehmet Emre Çankaya, Hasan Altan Turan, Kerem Yazıcı'dan ve öğretmenleri Esra Gürbüz'den oluşan Los Pollos Hermanos takımının ödül ve madalyalarını; İstanbul İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı Ömer Avcı ile **TOBB** İGGK İcra Kurulu Başkanı Hasan Bünül birlikte verdi. Finalist 3 projeye para ödülü verilirken, ayrıca ilk 10 projenin de ticarileşmesi için destek sözü verildi.

FİNALİST 10 PROJEYE YATIRIM SÖZÜ VERİLDİ

İstanbul'da eğitim veren resmi ve özel tüm liselere ulaşarak hazırlık süreci yürütülen projeye toplam 613 başvuru yapıldı ve 45 kişiden oluşan değerlendirme kurulu tarafından finalist olan 50 proje belirlendi. Projelerde yer alan toplam 200 öğrenciye 'Girişimcilik Eğitimi ve Deneyim Paylaşımı' sertifikalı eğitimler verildi. Ödül töreninde dereceye giren ilk 10 projeye ticarileştirilmesi için destek olunacak. İlk 3 takımın para ödülüyle ödüllendirildiği törenin sunuculuğunu Hop Dedik Ayhan olarak tanınan ünlü radyo programcısı

PANO

Ayhan Alptekin yaparken, salondaki liseli gençlerin heyecanına ortak oldu. Törende konuşma yapan **TOBB** İstanbul Genç Girişimciler İcra Kurulu Başkanı Hasan Bünül, katılımcı tüm projeleri kutlayarak tebrik etti ve projeye dahil olan liseli gençlerin girişimcilik süreçlerini destekleyeceklerinin sözünü verdi. Başkan Hasan Bünül; salonda bulunan gençlerden de girişimcilik üzerine başarılı çalışmaların devam etmesi için söz aldı. Hızla değişen dünyaya adapte olabilmenin girişimcilik kültürünü geliştirmekten geçtiğine dikkat çeken Bünül, **TOBB** Projektör ile girişimcilik ekosistemine gençleri dahil ederek girişimcilik süreci inşa etmeyi amaçladıklarını söyledi. Türkiye'nin üreten ve ihracat yapan genç girişimcilere ihtiyacı olduğundan söz eden Hasan Bünül, "Bize de bu süreçte gençlerin yanında olmak ve onları desteklemek düşüyor. Bu sorumluluk bilinciyle gençlerimizin yanındayız ve yanında olmaya devam edeceğiz" dedi.

Törende bir konuşma yapan **İSO** Yönetim Kurulu Üyesi **Hüseyin Çetin** de Türkiye için gençlerin girişimcilik ruhunun ne kadar değerli olduğunun altını çizerek bu bağlamda **İSO** olarak genç girişimciliğe her platformda verdikleri destekten söz etti. Türkiye'nin genç girişimcileri her zaman teşvik etmesi, geliştirmesi ve koruması gerektiğinin altını çizen Çetin, "Bu nedenle gençlerin fikirlerine değer vermek onlarla bu konuda her zaman iletişim halinde olarak bu fikirlerini geliştirmelerini sağlamak gerekir. Bunun, ülkemizin girişimcilik kaynaklarının beslenmesi açısından da çok önemli ve kıymetli olduğunu düşünüyoruz" dedi.

İstanbul İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı Ömer Avcı ise girişimcilik kültürünü öğrencilerimize kazandırarak, düşünen, araştıran, analiz eden ve üreten bir nesil oluşmasına katkıda bulunmayı amaçladıklarını belirtti ve "Başarı; sürekli öğrenmek, deneyim kazanmak, denemek, yılmamak ve çalışmak sonrasında geliyor. Gençler, siz doğru yoldasınız, kendinizi geliştirmeye devam edin, başarı sizlerle" diye konuştu. Webrazzi şirketinin kurucusu Arda Kutsal da; törene katılan gençlere motivasyon konuşması yaparak 2006 yılında şirketini kurduğunda 27 yaşında olduğundan bahsetti ve bugün Avrupa'nın ardından Ortadoğu pazarına açılma hedeflerinin olduğunu söyledi.

KAZANAN PROJELER

1. PROJE: GÖZ KIRP PROJESİ PERTEVNİYAL LİSESİ

PROJENİN AMACI: İletişimini konuşarak veya vücut hareketleri ile sağlayamayan felçli bireylerin günlük hayatta kendilerini ifade etme kolaylığı sağlayan proje ile; felçli bireylerin istekleri, tasarlanan özel gözlük sayesinde yakınlarına aktarılabilir, kullanılan uygulama sayesinde hastadan alınan verilerin hasta bakıcısına iletilmesi sağlanacak.

Pertevniyal Lisesi'nden Los Pollos Hermanos Takımı: Öğretmen / Esra Gürbüz – Öğrenciler / Yağz Gürarslan, Mehmet Emre Çankaya, Hasan Altan Turan ve Kerem Yazıcı

2. PROJE: BİYOMATİK BUBİL PROJESİ MODERN EĞİTİM KOLEJİ

PROJENİN AMACI: Proje kişilerin bitkilerinin durumlarını uygulama aracılığıyla istedikleri

zamanda ve istedikleri konumda görmelerine olanak sağlamakta. İnsanların tarlalarındaki bitkilerinde yaşanabilecek olumsuz bir durum, yapay zeka yardımıyla kişiye bildirilecek. Modern Eğitim Koleji'nden ile Biyomatik Bubil Takımı: Öğretmen / Erdal Hamarat – Öğrenciler / Buğlem Yetkin, Muhammed Bilal Yetkin

3. PROJE: HACKERS GAMES PROJESİ / TOKİ HALKALI ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

PROJENİN AMACI: Siber güvenlik alanında kendini geliştirmek isteyen kişilere, oyunlaştırma yolu ile interaktif bir uygulama üzerinden siber güvenlik eğitimleri verilerek, siber güvenlik alanında uzman kişilerin yetiştirilmesi sağlanacak.

TOKİ Halkalı Anadolu İmam Hatip Lisesi'nden T4 Technology Takımı: Öğretmen / İrfan Yavuz – Öğrenciler / Abdullah Dol, Muhammed Barutçu, Eren Sungur, Selman Taşkiran

KAPAK

TÜRKİYE’NİN SANAYİ DEVLERİ BELLİ OLDU:

500 BÜYÜĞÜN ÜRETİMDEN SATIŞI 4,5 TRİLYONA YAKLAŞTI

İstanbul Sanayi Odası (İSO), Türkiye'nin en büyük bin **sanayi** kuruluşunu listeleyen **İSO 500** ve **İSO İkinci 500**'ü açıkladı. **İSO**'nun Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu 2022 Araştırması'na göre, **TÜPRAŞ**, üretimden satışlarda 418,4 milyar lirayla en büyük **sanayi** kuruluşu oldu. **Sanayi** devlerinin üretimden satışları, yüksek enflasyon etkisiyle 2022'de yüzde 119 artarak 4,5 trilyon liraya yaklaştı.

KAPAK

İstanbul Sanayi Odası'nın bu yıl 55'incisini hazırladığı, Türkiye'nin 500 Büyük **Sanayi** Kuruluşu (BSK) Araştırması'nın 2022 sonuçları, **İSO Başkanı Erdal Bahçivan** tarafından açıklandı. Sonuçlara göre; üretimden satışlarda en büyük kuruluş 418,4 milyar ile bir kez daha Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. (TÜPRAŞ) oldu. Lider şirketi 189,2 milyar liralık üretimden satış ile Star Rafineri izlerken üçüncü sırada 140,1 milyar lira ile Ford Otomotiv yer aldı. 2021 sıralamasında Ford Otomotiv ikinci, Star Rafineri üçüncü sırada yer alıyordu. İstanbul Altın Rafinerisi (İAR) 87,8 milyar liralık üretimden satışla 4'üncü, 69,5 milyar lira üretimden satışla Ereğli Demir ve Çelik 5'inci, 66,9 milyar lira üretimden satışla İskenderun Demir ve Çelik 6'nıncı sırada konumlandı. İAR ile Ereğli Demir ve Çelik'in sıralamada ikiye basamak yükselmesi dikkatlerden kaçmadı. Toyota Otomotiv 65,9 milyar lirayla 7'nci, Arçelik 64,1 milyar lirayla 8'inci, Oyak-Renault 62,7 milyar lirayla 9'uncu ve Tofaş 59,8 milyar lirayla 10'uncu sırada yer aldı. Arçelik, Oyak-Renault ve Tofaş 2021'deki sıralamalarını korurken Toyota'nın 3 basamak birden gerilediği görüldü.

ÜRETİMDEN SATIŞLAR %119 ARTTI

Türkiye'nin 500 büyük **sanayi** kuruluşunun üretimden satışları 2022'de, 2021'e göre yüzde 119 artarak 4 trilyon 485 milyar liraya yükseldi. Bu artışta, ihracattaki güçlü performansın yanı sıra canlı yurt içi talep, yükselen kur ve fiyatlar ile ihracat gelirlerinin TL karşılıklarındaki artış belirleyici rol oynadı. 2022 verileri sene sonu tüketici enflasyonundan arındırıldığında, üretimden satışların reel olarak 2021'e göre yüzde 33,3 ile oldukça yüksek bir artış sergilediği görüldü. **İSO Başkanı Erdal Bahçivan** önemli bir noktaya ise şu sözlerle dikkat çekti: "Reel

değişimleri hesaplarken sene sonu TÜFE enflasyonu kullanılıyor fakat diğer taraftan biliyoruz ki 2022 sonunda TÜFE enflasyonu yüzde 64,27 iken ÜFE enflasyonu yüzde 97,72'ye ulaşmıştı. **Sanayicinin** ekonomik gerçeklerini yansıtan asıl enflasyon olan ÜFE'nin çok daha hızlı arttığını ve üretici ile tüketici enflasyonu arasındaki makasın oldukça geniş olduğunu vurgulamak istiyorum. Nitekim sene sonu ÜFE enflasyonu kullanıldığında, üretimden satışlardaki reel artış yüzde 10,8'e iniyor."

İSO 500'E GÖRE TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK 10 **SANAYİ** KURULUŞU

1. TÜPRAŞ
2. STAR RAFİNERİ
3. FORD OTOMOTİV
4. İSTANBUL ALTIN RAFİNERİSİ
5. EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK
6. İSKENDERUN DEMİR VE ÇELİK
7. ARÇELİK
8. OYAK-RENAULT
9. TOFAŞ
10. TOYOTA

KAPAK

İHRACATTA ZİRVE GÖRÜLDÜ

Sanayi devlerinin ihracat performansına bakıldığında; Türkiye ihracatının yüzde 12,9 arttığı ve 254 milyar doları aştığı 2022 yılında, **İSO 500**'ün ihracatı da 14,1 artarak 85,8 milyar dolardan 97,9 milyar dolara ulaştığı görüldü. Sonuçlar; **İSO 500**'ün Türk **sanayisi** ihracatındaki payının yüzde 40 civarında olduğunu söylüyor. Ayrıca rakamlara göre **İSO 500** tarihindeki

en yüksek ihracat seviyesine de ulaşıldı. **İSO 500**'ün ihracat artışı, Türkiye genelinin 1,2 puan üzerinde gerçekleşti. 2022'de ihracat yapan kuruluş sayısı da 467 ile en yüksek seviyeyi gördü. Öte yandan **İSO 500**'de geçen yıl en fazla ihracat yapan ilk 3 kuruluş sırasıyla TÜPRAŞ, Ford Otomotiv ve Toyota Otomotiv oldu. 500 büyük **sanayi** kuruluşunun 2022'de faaliyet karı yüzde 96 artarak 671 milyar liraya çıkarken faaliyet karlılığı oranı yüzde 14,8'den yüzde 12,8'e geriledi.

BİR BAKIŞTA **İSO 500**

İSO 500'de öne çıkan gelişmeleri analiz ederek PLASFED okurları için derledik.

- Listede özel kuruluşların sayısı **491** olurken, kamu kuruluşlarının sayısı **9** oldu.
- TÜPRAŞ, üretimden satışların yanı sıra en fazla katma değer yaratan, en fazla kar eden ve en fazla ihracat yapan kuruluş oldu.
- **İSO 500**'ün **sanayi** sektörü katma değeri içindeki payı **yüzde 21,7**; GSYH içindeki payı **yüzde 7,2** ile son yılların en yüksek düzeyine ulaştı.
- Yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı **1** adet azalarak **108** ile en düşük seviyeye indi.
- 2022 yılında **İSO 500**'ün istihdamı **yüzde 4,1** arttı.
- **İSO** üyesi kuruluşların sayısı **6** adet azalarak **152**'ye düştü
- **İSO 500**'ün ihracatı 2022 yılında **yüzde 14,1** artarak **97,9 milyar dolar** ile rekor düzeye ulaştı.
- Özkaynaklar **yüzde 123,8** oranında artarken, bu artış **yüzde 83,4**'lük toplam bilanço büyümesinin üzerinde gerçekleşti.
- Borçların payı **yüzde 70,7**'den **yüzde 64,3**'e gerilerken özkaynakların payı **yüzde 29,3**'ten **yüzde 35,7**'ye çıktı.
- **İSO 500**'de 2022 yılında yaratılan katma değer içerisinde en yüksek payı **yüzde 37,7** ile orta-düşük teknoloji yoğunluklu sektörler aldı.

İSO 500'E YENİ GİRENLER

Bir önceki sene **İSO** tarafından açıklanan ilk 1000'de olmayan, doğrudan ilk 500 içine giren firma sayısı 14 oldu.

Sıra	Firma
95	Baymina Enerji A.Ş.
175	Hitachi Energy Turkey Elektrik Sanayi A.Ş.
206	Teknik Alüminyum A.Ş.
212	Samsung Electronics Elektronik San. ve Tic. Ltd. Şti.
257	Kümaş Manyezit Sanayi A.Ş.
260	Kent Gıda Maddeleri San. ve Tic. A.Ş.
271	Batı Kipaş Kağıt Sanayi ve Ticaret A.Ş.
327	ABY Plastik Ambalaj ve Enerji San. Tic. A.Ş.
351	P.M.S. Metal Profil Alüminyum San. ve Tic. A.Ş.
375	Kayseri Metal Center San. ve Tic. A.Ş.
412	Essel Selüloz ve Kağıt San. Tic. A.Ş.
416	Kaanlar Gıda San. ve Tic. A.Ş.
445	Abalıoğlu Balık ve Gıda Ürünleri A.Ş.
499	Schmid Pekintaş Güneş Enerji Sistemleri San. ve Tic. A.Ş.

Heterodoks

Recep
ERÇİN

recep@aydinlik.com.tr

KKTC'nin de taşı toprağı altın olmuş!

ÜLKEMİZDE gayrimenkul ve arsa fiyatları öyle bir noktaya geldi ki spekülasyon yapmak için bile pahalı kaldı. 1970'lerde kurt inen yerlerde şimdi gökdelenler yükseliyor. Son 15 yılda gayrimenkul ve inşaat ekonomisinin yükselişini yaşadık. İki ay önce ISO heyeti ile KKTC'ye gittiğimde burada da inşaat faaliyetlerinin son yıllarda hızlandığını fark ettim. Daha sona Fevran İletişim Kurucusu Ali Kahraman ile sohbet ederken, kendilerinin KKTC'de gayrimenkul faaliyetleri yapan bir müşterilerinin olduğunu tanıtmak istediğini söyledi. Bunun üzerine geçen günlerde yine kardeş vatan KKTC'nin yolunu tuttuk. Esasen en merak ettiğim konu ISO ziyareti haberimizde de dikkat çektiğimiz yabancılara yapılan satışlardı. Hatta konuyu o toplantıda Kıbrıs Türk Ticaret Odası (KTTO) Başkanı Turgay Deniz'e sorduğumuzda, "Kıbrıs ikinci Filistin olmasın" mesajı verdi.

önemli etken. Türkler ise, yeni keşfediyor. Forbes'da bir makale yayınlandı; yatırım yapılacak en iyi yerlerde Kıbrıs gösterildi. Ondan sonra hareketlilik başladı. Burada mülk yönetimi yapılıyor. Daire teslim edilince inşaat şirketi yönetimini isterseniz biz yapabiliriz diyor. 400 bin nüfuslu ülkeye 5 milyon turist geliyor. Yedi ay boyunca müstakil evde bile yer olmuyor. O bakımdan mülkler ve otellerdeki yerler turistlere kiralanıyor. Bu Girne için veya Lefkoşa için değil burası iskele ve Esentepe gibi yerler için geçerli. Buralar yeni imar ediliyor. Birçok Türk inşaat şirketi de bölgeye ilave yatırım için geldi. Arsa alanlar oldu. Adadaki Rum tarafı dahil en uzun plaja sahip yer burası.

Türkler TL'den çok poundun koruması altına girmek için geliyor. Türkiye'de birçok ev sahibi kiracı ile kavga halinde. Bir dalgalanma yaşandı dünyada da yaşanıyor." ifadelerini kullandı.

BU KADAR HAREKETLİ BAŞKA YER YOK

KKTC'ye bu kez The Best Invest CEO'su Dara Altunyay'ın davetlisi olarak gittik. Altunyay faktoring sektöründe çalışırken faaliyet alanı daralınca gayrimenkul pazarlama işine girmiş. Türkiye ve KKTC'de ofisleri olan şirketin yeni hedefi ise Karadağ. Şirketle ilgili kısa bir bilgi verdikten sonra sorularımızı yanıtlayan Dara Altunyay, "KKTC'de yüzde 5 Türkler, yüzde 95 yabancı alım yapıyor. Şirket ortaklığında yüzde 51 Kıbrıslı olması gerekiyor. Oda Başkanı doğru söylemiş. Türkiye zaten araştırma komisyonu da gönderdi. Gayrimenkul alan İsrailli çok var ama buranın Filistin olması mümkün değil. İlgileri neden var dersiniz; dokuz yılda amorti süresi var ve pound koruması altınsınız. X kişi 50 tane aldı; 20 tanesini başka millete sattı. Kârlı bir iş. Alım satım anlamında başka yerde böyle bir hareket yok, belki Vegas'ta o da kurulurken. Burada satış ofisinde İngiliz İrlandalı'yı eziyor." bilgilerini verdi.

FORBES MAKALESİ ETKİLİ OLDU

Dara Altunyay, KKTC'ye kimlerin gayrimenkul yatırımı için geldiğini sorduğumuzda, "İranlılar geliyor. İsveçliler ve Norveçliler için emeklilik için. Karanlıktan kaçıp güneşe geliyorlar diyebilirsiniz. Sana de yok hava kirliliği olamaması

RUSLARIN İLGİSİ BÜYÜK

Türkiye'ye de yabancı getirdiklerini, İranlıların bugüne kadar Türkiye'den 30 milyar dolarlık mülk aldığına dair bir veri olduğunu belirten Dara Altınay, sözlerini şöyle sürdürdü: "Diyelim 100 bin pounda daire aldınız. Dört beş senede 200 bin pound oluyor. Çok büyük teveccüh var; Dominik'ten bile var. Rusların da ilgisi çok ama Ruslar dünyanın her yerinde güney tarafında da mülk alıyorlar. Orada vatanışık için alıyorlar. Burada 100 olan daire orada 400. Biz burada 5-6 inşaat firması ile çalışıyoruz. 100'e yakın imalat yapan inşaat firması var. Mülkün yönetimini çok iyi uygulayan, kira garantisi veren, yatırımcısını geride bırakmamış firmalar tercih ediliyor. Türkler'in de Kıbrıs'ta aktif olmasını istiyoruz. İskele kısmında çok proje olacak 18 yeni casino yapılıyor. Vegas'tan sonra dünyada böyle bir yer yok."

TÜRKİYE'DE PAZAR DURGUN

Türkiye'de zamanında 250 bin dolara konut alanlarının şimdi döviz de arttığı için satıp çıkamadığı onu alacak Türk yatırımcı bulamadığını ifade eden Altunyay, "250'den 400'e çıkması da etkiledi. Türkiye'de piyasa durdu. Çinlilere bazı firmalar komisyonlu aldıkları mülkleri ederinden pahalı sattılar." dedi.

“Çalışanların alım gücü artırılmalı”

TOBB Sanayi Odaları Konsey Toplantısında konuşan **TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu**, “Gelir vergisi dilimleri yukarıya doğru güncellenerek, çalışanların alım gücü artırılmalı. Çalışma mevzuatımız, maalesef bir türlü reform yapılamayan ve hatta daha da kötüye giden tek alan” dedi.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Sanayi Odaları Konsey Toplantısı, **TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu**, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır ve konsey üyelerinin katılımıyla **TOBB İkiz Kuleler’de** gerçekleştirildi. **TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu** toplantının açılışında yaptığı konuşmada, Türkiye ekonomisinin bölgede yaşanan savaşlara ve dünya ekonomilerindeki yavaşlamaya rağmen bu yıl yüzde 5 civarında büyümeyle kapatacağını söyledi.

“İHRACATI DİNAMİK YAPISI SAYESİNDE, ORTAYA ÇIKAN YENİ KOŞULLARA HIZLA ADAPTE OLABİLDİKLERİNİ BİLDİREN HİSARCILIOĞLU, “BU SAYEDE SANAYİ ÜRETİMİNİ, TİCARET HACMİNİ, YATIRIM HARCAMALARINI, İSTİHDAMI VE İHRACATI ARTIRMAYA DEVAM EDİYORUZ.”

Özel sektörün dinamik yapısı sayesinde, ortaya çıkan yeni koşullara hızla adapte olabildiklerini bildiren Hisarcıklıoğlu, “Bu sayede sanayi üretimini, ticaret hacmini, yatırım harcamalarını, istihdamı ve ihracatı artırmaya devam ediyoruz. Elbette sıkıntılar da var. Bunları da oda başkanlarımızla birlikte takip ediyor ve ilgili makamlara iletiyoruz. Özellikle girdi maliyetlerinin artması nedeniyle, ihracatta en güçlü olduğumuz tekstil ve konfeksiyon başta olmak üzere rakiplerimize göre bir dizi dezavantaj yaşıyoruz.” diye konuştu.

Hisarcıklıoğlu, Avrupa Birliği’nin Hindistan ile serbest ticaret anlaşması (STA) mutabakatı varmasının ve Güney Amerika ile yeni bir STA’ya hazır-

lanmasının, AB pazarındaki riskleri artırdığına dikkati çekti. Finansmana erişimde yaşanan sıkıntılar ve faizlerin yükselmesinin sanayicileri olumsuz etkilediğini aktaran Hisarcıklıoğlu, “18 sene sonra yeniden yürürlüğe girmesi planlanan enflasyon düzeltmesi uygulamasının, özellikle stokları ve yatırımları yüksek olup, dış kaynakla çalışan şirketlerin vergi yükünü artıracığından endişe ediyor. Gelir vergisi dilimleri yukarıya doğru güncellenerek, çalışanların alım gücü artırılmalı. Çalışma mevzuatımız, maalesef bir türlü reform yapılamayan ve hatta daha da kötüye giden tek alan.” dedi.

“YAPILACAK YATIRIMLAR DESTEKLENMELİ”

Hisarcıklıoğlu, OECD katılık endeksinde göre en katı iş gücü piyasası olan Türkiye’de olduğuna işaret ederek, “Yüksek istihdam maliyetlerinin yanı sıra, belli mesleklerin zorunlu istihdamı gibi uygulamalarla, adeta istihdamı cezalandırıyoruz. Bu yaklaşımı ve mevzuatı da değiştirmeliyiz. Ülkemizin önemli bir kısmında deprem riski bulunuyor. Bu riskin sanayimiz üzerindeki etkisini azaltabilmek için, Orta Anadolu-Doğu Akdeniz hattında yeni bir sanayi havzası belirlemeliyiz.” ifadesini kullandı. Bir master planla bu işin kanuni çerçevesinin düzenlenmesini

talep eden Hisarcıklıoğlu, sözlerini şöyle sürdürdü: “Altyapı ve lojistik bağlantılarını hazırlamalı, yenilikçi ve uzun vadeli finansman modelleriyle buraya yapılacak yatırımlara destek vermeliyiz. Böylelikle hem sanayimizin en çok yoğunlaştığı hem Marmara’daki riski azaltabilir, hem de Marmara’da yüksek teknoloji yatırımlar için alan açarak, Marmara Bölgesi’ne yeni ve daha yüksek katma değerli bir sanayi vizyonu kazandırabiliriz.” Hisarcıklıoğlu, Orta Vadeli Program’da üretimin, istihdamın ve ihracata dayalı büyümenin desteklenmesini çok önemli gördüklerini belirterek, “Piyasa koşullarının normalleşmesi amacıyla ekonomi yönetiminin kararlı duruşunu, istikrar vurgusunu ve rasyonel politikalarla dönüşümü de umut verici buluyoruz.” ifadesini kullandı. Başlatılan yeşil sanayi ve yeşil OSB ile teknoloji girişim destekleri gibi vizyoner adımları, sanayinin dönüşümü açısından değerli gördüklerini bildiren Hisarcıklıoğlu, “Yaşadığımız koşullar güç olsa da bu dönemeci hep birlikte atlatacağıma inanıyoruz.” dedi.

“İNSANSIZ HAVA ARACI ÜRETİMİNDE DÜNYADA BİR NUMARAYIZ”

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır da Covid-19 salgını, jeopolitik krizler, küresel ekonomik durgunluk ve tica-

ret savaşlarının küresel tedarik zincirlerinin yeniden şekillenmesine neden olduğunu söyledi. Küresel ekonomide yaşanan fırtınalara rağmen yatırımlarında hız kesmeyen sanayicilerle Türkiye’nin son 13 yıl boyunca büyümesini kesintisiz sürdürdüğünü vurgulayan Kacır, şu değerlendirmede bulundu: “254 milyar dolarlık ihracat hacmine ulaşan, genç ve dinamik nüfusuyla, lojistik bağlantılarıyla, AR-GE ve inovasyon altyapısıyla katma değerli üretimde öncü, bölgesinin parlayan yıldızı ve küresel üretim üssü Türkiye’den söz ediyoruz. Geldiğimiz noktada, insansız hava aracı üretiminde dünyada bir numarayız. Türkiye, kendi eğitim uçaklarını, helikopterlerini, deniz platformlarını, kara araçlarını, uydularını geliştirip, üretebilen ülkelerden biri.” Kacır, Cumhuriyet’in 100’üncü yılını, doğuştan elektrikli yerli ve milli otomobil TOGG ile taçlandırdıklarını hatırlatarak, TOGG’un, aynı zamanda yeni nesil sanayi politikalarının somut örneği olduğunu kaydetti. Kacır, Dünya Bankası ile 450 milyon dolar bütçeli, “Türkiye Yeşil Sanayi Projesi”ni devreye aldıklarını anımsatarak, projenin TÜBİTAK’a ayrılan 175 milyon dolarlık kısmıyla yeşil üretimi, kaynak verimliliği odaklı AR-GE ve yenilikçi çalışmaları yapan firmaları, aynı zamanda özel

sektör öncülüğünde gerçekleştirilecek işbirliklerini destekleyeceklerini anlattı. **TOBB** Sanayi Odaları Konsey Başkanı **Erdal Bahçivan** da konuşmasında Türkiye’nin büyük hedefleri olan bir ülke olduğunu belirterek, ihracat ve üretimdeki artışın sadece iş dünyasının değil, bu ülkede yaşayan herkesin ortak dileği olduğunu söyledi. Türkiye olarak dönüşüme uyum sağlamak ve uzun vadeli planlarla yapılanmaları dizayn edebilmek için farklı ve güçlü yatırımlara ihtiyaç bulunduğunun altını çizen Bahçivan, “Biz katma değer yaratacak nitelikli istihdam oluşturacak alanlara yoğunlaşmalıyız” dedi. Mevcut ihracat olgusu ve teknolojileri ile arzu edilen yere gelmekteki güçlüklerden bahseden **Erdal Bahçivan**, yüksek teknoloji ve katma değerli üretime odaklanılmasını istedi. Konuşmasında sanayinin öncelikli sorunlarına ve çözüm önerilerine değinen Bahçivan, ihracat için finansmanın teminini öncelik verilmesi gerektiğini vurguladı. **Erdal Bahçivan** deprem riski nedeniyle İstanbul’dan sanayinin taşınması konusuna da değinerek, bu konu için öncelikle bir yol haritası oluşturulmasının şart olduğunu söyledi ve sanayicilere bununla ilgili teşvik sağlanması talebinde bulundu.

>>> Gazete3

